Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ (ΑΑ) ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΡΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΥ

ΑΘΗΝΑ/2025

ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ (ΑΑ) ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΡΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΥ

ΑΘΗΝΑ/2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Ιωάννης Κοτσίρης, 2025

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Πίνακας Περιεχομένων

Πρόλογος και Ευχαριστίες....8

Περίληψη....9

Abstract....10

Εισαγωγή....11

Κεφάλαιο 1ο : Ανεξάρτητες Αρχές-Ορισμοί, λόγοι ίδρυσης και προκλήσεις σε παγκόσμια κλίμακα....14

1.1. Ορισμός των Ανεξάρτητων Αρχών....14

1.2. Λόγοι για τη σύσταση ανεξάρτητων αρχών στην Ελλάδα....17

1.3. Ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα....20

1.4 Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ανεξάρτητες αρχές....21

Κεφάλαιο 2ο : Ανεξάρτητες Αρχές (ΑΑ) στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, Συνταγματική Αναθεώρηση 2001 και Λόγοι Σύστασης....24

2.1 Ιστορική αναδρομή των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό....24

2.2. Συνταγματική Αναθεώρηση 2001 και Θεσμικό πλαίσιο Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα....27

2.3. Λόγοι για τη σύσταση των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα: διερεύνηση των πολιτικών, διοικητικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών....30

2.3.1. Πολιτικές Συνθήκες....31

2.3.2. Διοικητικές Συνθήκες....34

2.3.3. Κοινωνικές Συνθήκες....35

2.3.4. Οικονομικές Συνθήκες....36

Κεφάλαιο 3ο : Αξιολόγηση της λειτουργίας των ΑΑ στην Ελλάδα....39

3.1. Αξιολόγηση της λειτουργίας του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)....39

3.1.2. Νομικές και Εποπτικές λειτουργίες....41

3.1.3. Τεχνολογική ενσωμάτωση....44

3.1.4. Επίδραση στην αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα....45

3.2. Αξιολόγηση της λειτουργίας της Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 45
3.2.1. Ενισχυμένα μέτρα επιβολής και πρόληψης 45
3.2.2. Προώθηση της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης 46
3.2.3. Συμβολή στην ανάπτυξη πολιτικής 46
3.3. Αξιολόγηση της Λειτουργίας του Συνηγόρου του Καταναλωτή 47
Κεφάλαιο 4ο : Βασικές Προκλήσεις ΑΑ στην Ελλάδα 49
4.1. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης στη λειτουργία του ΑΣΕΠ 49
4.1.1. Πολύπλοκες διαδικασίες πρόσληψης 49
4.1.2. Περιορισμένοι πόροι 49
4.1.3. Διαφάνεια στους διορισμούς ανώτερων στελεχών 50
4.2. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης στη λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 51
4.2.1. Περιορισμένοι Πόροι 51
4.2.2. Τεχνολογικές προκλήσεις 51
4.2.3. Έλλειψη Υποδομών 51
4.3. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης του Συνηγόρου του Καταναλωτή 52
4.3.1. Περιορισμένοι πόροι 52
4.3.2. Μη δεσμευτικός χαρακτήρας των αποφάσεων 53
4.3.3. Αυξημένη πολυπλοκότητα των διαφορών 53
4.3.4. Δυσκολία προσαρμογής στον Ψηφιακό μετασχηματισμό 54
4.3.5. Γεωγραφικές και Δημογραφικές Ανισότητες 54
4.3.6. Οικονομικές Πιέσεις και η Δυναμική της αγοράς 55
4.3.7. Διασυνοριακές Προκλήσεις 55
4.4. Κοινές Προκλήσεις για τις τρεις εξεταζόμενες Ανεξάρτητες Αρχές 55
Συμπεράσματα 57
Βιβλιογραφία 60

Σελίδα Εγκυρότητας

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Ιωάννης Κοτσίρης

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ (ΑΑ) ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2025 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων: Άγγελος Αγγέλου Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος, Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δήμητρα Γιαρδόγλου, Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γεώργιος Μεραμβελιωτάκης, Επίκουρος Καθηγητής Οικονομικής Θεωρίας και Πολιτικής

Πρόλογος και Ευχαριστίες

Ευχαριστώ τον καθηγητή μου Άγγελο Αγγέλου για τη συνεχή καθοδήγηση και πολύτιμη βοήθεια του στη διπλωματική μου εργασία, την σύντροφο μου Γιούλη καθώς και τα παιδιά μου Νικόλα και Ωρέλια για τη στήριξη τους.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την εξέλιξη, τη λειτουργικότητα και τις προκλήσεις των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα, σε σύγκριση με αντίστοιχες διεθνείς πρακτικές και μοτίβα. Ως αυτόνομες οντότητες απαλλαγμένες από πολιτικές και κυβερνητικές παρεμβάσεις, οι ΑΑ έχουν αναδειχθεί σε κεντρικά όργανα της σύγχρονης διακυβέρνησης, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη ρυθμιστική εποπτεία σε ολοένα και πιο πολύπλοκα διοικητικά συστήματα. Βασιζόμενη σε νομικές, διοικητικές και πολιτικές προσεγγίσεις, η παρούσα έρευνα διερευνά την ιστορική πορεία των ΑΑ στην Ελλάδα, τη συνταγματική αναγνώρισή τους κατά την αναθεώρηση του 2001 και τα λειτουργικά τους πλαίσια σε κρίσιμους τομείς όπως οι προσλήψεις στο δημόσιο, η προστασία των δεδομένων και τα δικαιώματα των καταναλωτών. Μελέτες περιπτώσεων βασικών αρχών, όπως το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και ο Συνήγορος του Καταναλωτή, καταδεικνύουν τη συμβολή τους στη διακυβέρνηση, όπως η προώθηση της αξιοκρατίας, η διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής και η επίλυση διαφορών. Ωστόσο, οι προκλήσεις εμποδίζουν τη βέλτιστη λειτουργία τους. Η ανάλυση εντοπίζει την ανάγκη συστημικών μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της λειτουργικής τους αποτελεσματικότητας. Επιπλέον, η προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις και η αντιμετώπιση της βιωσιμότητας και της συμμετοχικότητας είναι κρίσιμες για τη διασφάλιση της καταλληλότητας τους. Η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία των ΑΑ για τον εκσυγχρονισμό της διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα, ενώ τάσσεται υπέρ της συνεχούς εξέλιξής τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις αναδυόμενες κοινωνικές και ρυθμιστικές απαιτήσεις.

Λέξεις Κλειδιά: Ανεξάρτητες Αρχές, Συνταγματική Αναθεώρηση, Πολιτικές, Διοικητικές, Κοινωνικές, Οικονομικές Συνθήκες, Προκλήσεις, ΑΣΕΠ, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Συνήγορος του Καταναλωτή

Abstract

This thesis examines the evolution, functionality and challenges of Independent Authorities (IAs) in Greece, compared to international practices and patterns. As autonomous entities free from political and governmental interference, IAs have emerged as central institutions of modern governance, ensuring transparency, accountability and regulatory oversight in increasingly complex administrative systems. Drawing on legal, administrative and policy approaches, this research explores the historical development of IAs in Greece, their constitutional recognition in the 2001 revision and their operational frameworks in critical areas such as public recruitment, data protection and consumer rights. Case studies of key authorities, such as the Supreme Personnel Selection Board, the Data Protection Authority and the Consumer Advocate, demonstrate their contribution to governance, such as promoting meritocracy, safeguarding privacy and resolving disputes. However, challenges hinder their optimal functioning. The analysis identifies the need for systemic reforms to strengthen their independence and operational effectiveness. In addition, adapting to technological developments and addressing sustainability and inclusiveness are critical to ensure their relevance. The paper highlights the importance of IAs for modernizing governance in Greece and aligning with international standards, while advocating for their continuous evolution to meet emerging social and regulatory requirements.

Keywords: Independent Authorities, Constitutional Review, Political, Administrative, Social, Economic, Social, Economic Conditions, Challenges, ASEP, Data Protection Authority, Consumer Ombudsman

Εισαγωγή

Οι Ανεξάρτητες Αρχές (ΑΑ) αποτελούν μετασχηματιστικό στοιχείο της σύγχρονης διακυβέρνησης, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση των πολύπλοκων και εξελισσόμενων απαιτήσεων των σύγχρονων διοικητικών συστημάτων. Καθιερωμένες για να λειτουργούν αυτόνομα από την πολιτική και ιεραρχική εποπτεία, οι ΑΑ έχουν αποκτήσει εξέχουσα θέση παγκοσμίως λόγω της μοναδικής τους ικανότητας να υποστηρίζουν την αμεροληψία, την αποτελεσματικότητα και την εμπειρογνωμοσύνη στη δημόσια διοίκηση. Η παρούσα διπλωματική εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση της πολύπλευρης φύσης των Ανεξάρτητων Αρχών, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξή τους, τα λειτουργικά τους πλαίσια και τις σχετικές προκλήσεις. Με την εξέταση του ρόλου τους στο τοπίο της διακυβέρνησης, η παρούσα έρευνα επιδιώκει να διαφωτίσει τον αντίκτυπό τους στη ρυθμιστική αποτελεσματικότητα, τη λογοδοσία και τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.

Πρωταρχικός σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλύσει τη σύσταση, τη λειτουργικότητα και τις προκλήσεις των Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Συμπληρωματικά, σκοπεύει να αξιολογήσει το εννοιολογικό υπόβαθρο των ΑΑ, την αναγκαιότητά τους στα σύγχρονα διοικητικά συστήματα και την εξέλιξή τους ως απάντηση στις παγκόσμιες και τοπικές προκλήσεις της διακυβέρνησης. Κεντρικό ρόλο στη διερεύνηση αυτή διαδραματίζει η αξιολόγηση της συνταγματικής αναγνώρισής τους, της αποτελεσματικότητας των κανονιστικών τους πλαισίων και της ικανότητάς τους να διατηρούν τη λειτουργική τους ανεξαρτησία, τηρώντας παράλληλα την απαιτούμενη εκ του πολιτεύματος λογοδοσία.

Η παρούσα διπλωματική εργασία βασίζεται μεθοδολογικά σε μια βιβλιογραφική επισκόπηση, συνθέτοντας την υπάρχουσα ακαδημαϊκή έρευνα, τα νομοθετικά έγγραφα και τις μελέτες περίπτωσης για να παράσχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση των Ανεξάρτητων Αρχών. Μερικές από τις πηγές περιλαμβάνουν θεμελιώδεις έρευνες, όπως αυτές των Κουλούρη (1993), Ζύγουρα (1992) και Μελικόκη (2017), παράλληλα με σύγχρονες αξιολογήσεις, όπως η συγκριτική μελέτη της Μαυρομούστακου (2021) για τα ευρωπαϊκά πλαίσια διακυβέρνησης. Χρησιμοποιείται μια διεπιστημονική προσέγγιση, η οποία ενσωματώνει απόψεις από το διοικητικό δίκαιο, την πολιτική και οικονομική επιστήμη, ώστε να προσφέρει μια ολιστική κατανόηση του θέματος.

Η βιβλιογραφική επισκόπηση οργανώνεται θεματικά για να διερευνήσει τις πτυχές των ΑΑ, τα κίνητρα πίσω από τη θέσπισή τους και τα λειτουργικά τους πλαίσια. Στις επόμενες ενότητες αξιολογούνται οι προκλήσεις τους και προτείνονται πλαίσια για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους. Η συγκριτική ανάλυση των ΑΑ στην Ελλάδα, τη Γαλλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες παρέχει μια παγκόσμια προοπτική, εμπλουτίζοντας την αξιολόγηση του μοναδικού συνταγματικού και διοικητικού τοπίου της Ελλάδας.

Συμπερασματικά, η έρευνα καθοδηγείται από τρία κύρια ερευνητικά ερωτήματα:

1. **Ποια είναι τα εννοιολογικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των Ανεξάρτητων Αρχών και γιατί έχουν καταστεί ουσιώδεις στη σύγχρονη διακυβέρνηση;** Το ερώτημα αυτό διερευνά τις θεμελιώδεις αρχές που στηρίζουν τη σύσταση των ΑΑ, δίνοντας έμφαση στην ανεξαρτησία, την εμπειρογνωμοσύνη και την αμεροληψία τους. Εξετάζει επίσης τους λόγους για τον παγκόσμιο πολλαπλασιασμό τους ως απάντηση στις διοικητικές πολυπλοκότητες και προκλήσεις.
2. **Πώς εξελίχθηκαν οι Ανεξάρτητες Αρχές στην Ελλάδα και ποιοι παράγοντες επηρέασαν τη Συνταγματική αναγνώρισή τους με την αναθεώρηση του 2001;** Εστιάζοντας στην Ελλάδα, το ερώτημα αυτό διερευνά την ιστορική και νομική πορεία των ΑΑ, αναδεικνύοντας το κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό πλαίσιο που κατέστησε αναγκαία τη σύστασή τους. Εξετάζεται επίσης η αλληλεπίδραση μεταξύ των εθνικών εξελίξεων και της ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. **Ποιες είναι οι πρωταρχικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Ανεξάρτητες Αρχές και πώς μπορούν να ενισχυθούν η αποτελεσματικότητα και η λογοδοσία τους;** Το ερώτημα αυτό εξετάζει θέματα όπως η κανονιστική σύλληψη, οι περιορισμοί των πόρων και η δημοκρατική λογοδοσία. Αξιολογούνται στρατηγικές για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και τις ειδικές ανάγκες του διοικητικού πλαισίου της Ελλάδας.

Μέσω της διεξοδικής εξέτασης των Ανεξάρτητων Αρχών, η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως στόχο να συμβάλει στη συζήτηση για τη διοικητική μεταρρύθμιση και τη ρυθμιστική διακυβέρνηση. Με τη διερεύνηση της εξέλιξης, της λειτουργικότητας και των προκλήσεών τους, επιδιώκει να παράσχει αξιοποιήσιμες πληροφορίες για την

ενίσχυση του ρόλου τους ως αμερόληπτων και αποτελεσματικών μηχανισμών στο πλαίσιο των σύγχρονων συστημάτων διακυβέρνησης.

Κεφάλαιο 1ο : Ανεξάρτητες Αρχές-Ορισμοί, λόγοι ίδρυσης και προκλήσεις σε παγκόσμια κλίμακα

1.1. Ορισμός των Ανεξάρτητων Αρχών

Οι Ανεξάρτητες Αρχές (ΑΑ) αντιπροσωπεύουν μια σημαντική καινοτομία στη σύγχρονη διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα δημιουργήθηκαν για να λειτουργούν αυτόνομα από την πολιτική ή ιεραρχική εποπτεία, επιτελώντας παράλληλα βασικούς ρυθμιστικούς, εποπτικούς και συμβουλευτικούς ρόλους, συγκροτώντας ένα διακριτό διοικητικό πεδίο και λειτουργώντας «σε απόσταση» από το κεντρικό κράτος (at arm's length) (Δίελλας, 2022, σ.342-343).

Η ίδρυση αυτών των φορέων έχει τις ρίζες της στην ανάγκη να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη πολυπλοκότητα της δημόσιας διοίκησης, την οποία οι παραδοσιακοί κρατικοί θεσμοί, που περιορίζονται από πολιτικές πιέσεις και ιεραρχικές δομές, δυσκολεύτηκαν να διαχειριστούν αποτελεσματικά. Καθώς οι κοινωνίες διασυνδέονται όλο και περισσότερο μέσω της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής προόδου, έχει αυξηθεί η ζήτηση για αμερόληπτους μηχανισμούς διακυβέρνησης. Οι ΑΑ εμφανίστηκαν ως απάντηση σε αυτές τις προκλήσεις, με στόχο την προστασία του δημόσιου συμφέροντος μέσω της ουδέτερης και αποτελεσματικής διοίκησης. Επιπλέον, δεν υπάρχουν ,τουλάχιστον ακόμα, ενιαίες προδιαγραφές για το σύνολο των ΑΑ, διότι η κάθε μια έχει σημαντικές διαφορές ως προς το βαθμό και τον τρόπο ενσωμάτωσης των λειτουργιών τους (Δίελλας & Λαμπροπούλου, 2022).

Σύμφωνα με τον Κουλούρη (1993), οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές είναι συλλογικοί κρατικοί θεσμοί που διακρίνονται για τη λειτουργική και προσωπική τους ανεξαρτησία. Τους ανατίθενται σημαντικές εποπτικές αρμοδιότητες σε κρίσιμους τομείς της δημόσιας ζωής, ιδίως σε πολιτικά και οικονομικά ευαίσθητους τομείς, όπως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οικονομική ρύθμιση και η κοινωνική πρόνοια. Οι κύριες λειτουργίες τους περιλαμβάνουν τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων της αγοράς, τη διαιτησία σε διαφορές που αφορούν δημόσια συμφέροντα και την εποπτεία διαφόρων τομέων για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα νομικά και κανονιστικά πρότυπα. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΑΑ ενεργούν ως εγγυητές του δημόσιου συμφέροντος, διασφαλίζοντας ότι οι βασικοί τομείς της διακυβέρνησης παραμένουν

διαφανείς και υπόλογοι και δεν υπόκεινται σε αθέμιτη πολιτική ή οικονομική επιρροή (Κουλούρης, 1993).

Εκτός από τον λειτουργικό τους ρόλο, η διαρθρωτική ανεξαρτησία των ΑΑ αποτελεί καθοριστικό χαρακτηριστικό. Η Ζύγουρα (1992) τονίζει ότι η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία που παρέχεται στις Αρχές αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό των κινδύνων που απορρέουν από πολιτικές, οικονομικές ή εξωτερικές πιέσεις. Οι παραδοσιακοί κρατικοί θεσμοί, που συχνά εμπλέκονται σε πολιτικές ατζέντες ή σε γραφειοκρατική αδράνεια, ενδέχεται να μην έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν αμερόληπτα αυτούς τους κινδύνους. Αντίθετα, οι ΑΑ έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν εκτός τέτοιων πιέσεων, επιτρέποντάς τους να επικεντρωθούν στη διασφάλιση της διοικητικής ουδετερότητας και αμεροληψίας. Αυτή η ουδετερότητα είναι απαραίτητη για τομείς όπου η αντικειμενικότητα είναι υψίστης σημασίας, όπως στη ρύθμιση των τηλεπικοινωνιών, των χρηματοπιστωτικών αγορών και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ζύγουρα, 1992).

Άλλοι ορισμοί δίνουν έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ΑΑ. Για παράδειγμα, η Μελικόκη (2017) υπογραμμίζει τη νομική και διοικητική αυτονομία που απολαμβάνουν αυτές οι αρχές, τοποθετώντας τις ως κρίσιμους ελέγχους στην κυβερνητική εξουσία. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές διοικητικές αρχές που υπάγονται στην άμεση εποπτεία της εκτελεστικής εξουσίας, οι ΑΑ είναι αποκομμένες από έναν τέτοιο έλεγχο, γεγονός που τους δίνει τη μοναδική δυνατότητα να ενεργούν ως αμερόληπτες ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές (Μελικόκη, 2017, σ. 43).

Η ανεξαρτησία τους από τον έλεγχο του πολιτικού συστήματος, τους επιτρέπει να παρέχουν πιο ισχυρή εποπτεία, διασφαλίζοντας ότι οι κυβερνητικές δράσεις συμμορφώνονται με τους νομικούς κανόνες και δεν θέτουν σε κίνδυνο τα δικαιώματα των πολιτών ή υπονομεύουν την ακεραιότητα της δημόσιας διοίκησης, διαθέτοντας ένα βαθμό θεσμικής ανεξαρτησίας. Λόγω αυτού, συχνά τους αποδίδεται η ονομασία των μη-πλειοψηφικών θεσμών, εννοώντας πως δεν λειτουργούν με βάση την πλειοψηφία, όπως η Βουλή και τα Δημοτικά Συμβούλια (Δίελλας & Λαμπροπούλου, 2022, σ.196).

Το νομικό πλαίσιο που περιβάλλει τις ΑΑ ενισχύει περαιτέρω τη δομική τους αυτονομία. Ο Παναγιωτόπουλος (2010) σημειώνει ότι οι αρχές αυτές διακρίνονται από άλλες διοικητικές αρχές όχι μόνο από την ανεξαρτησία τους αλλά και από την εξειδικευμένη τεχνογνωσία που φέρνουν στους αντίστοιχους τομείς. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές γραφειοκρατίες, οι οποίες μπορεί να μην διαθέτουν τις τεχνικές γνώσεις

που απαιτούνται για τη ρύθμιση πολύπλοκων τομέων όπως η προστασία των δεδομένων ή οι χρηματοπιστωτικές αγορές, οι ΑΑ στελεχώνονται από ειδικούς οι οποίοι είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Αυτή η εμπειρογνωμοσύνη τους επιτρέπει να εκτελούν αποτελεσματικά τις εντολές τους χωρίς την ανάγκη εξωτερικής καθοδήγησης ή παρέμβασης, εδραιώνοντας περαιτέρω τον ρόλο τους ως αμερόληπτων και αποτελεσματικών ρυθμιστικών φορέων (Παναγιωτόπουλος, 2010).

Ένας ακόμη σχετικός ορισμός των ΑΑ παρέχεται από τη Μαυρομούστακου (2021), η οποία υπογραμμίζοντας τη θεμελιώδη σημασία της ανεξαρτησίας για την αποστολή τους αναφέρει οι ΑΑ διακρινόμενες συστηματικά σε δύο κατηγορίες, τα δικαιωματικά και τα οικονομικής ρύθμισης. Οι ΑΑ, σύμφωνα με την ίδια, έχουν σχεδιαστεί για να λειτουργούν εκτός των παραδοσιακών ιεραρχικών δομών της κυβέρνησης, διασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις τους καθοδηγούνται από αντικειμενικά νομικά και ρυθμιστικά πρότυπα και όχι από πολιτικές σκοπιμότητες. Ως συλλογικές οντότητες με εξουσία λήψης αποφάσεων, είναι σε μοναδική θέση να ενισχύσουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στο πλαίσιο της δημόσιας διακυβέρνησης. Ενεργώντας ανεξάρτητα από την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία, οι ΑΑ διασφαλίζουν ότι οι βασικές αποφάσεις που επηρεάζουν τη δημόσια ζωή λαμβάνονται με βάση αμερόληπτες εκτιμήσεις και γνώσεις εμπειρογνωμόνων και όχι με βάση πολιτικές σκοπιμότητες ή εξωτερική επιρροή. Επιπλέον, ως νέα διοικητικά όργανα, παρόλο που δεν έχουν ιδιαίτερη νομική προσωπικότητα, απολαμβάνουν εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, διαθέτοντας αρμοδιότητες κάθε φορά ανάλογα με τον τομέα που ρυθμίζουν (Μαυρομούστακου, 2021, σ. 9-13).

Συνοψίζοντας, οι ορισμοί των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών αναδεικνύουν τον ουσιαστικό τους ρόλο στη σύγχρονη διακυβέρνηση. Οι εν λόγω οντότητες χαρακτηρίζονται από την ανεξαρτησία τους από τον πολιτικό έλεγχο, τις ρυθμιστικές και εποπτικές τους λειτουργίες και την εξειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη τους, τα οποία τους επιτρέπουν να διαχειρίζονται αποτελεσματικά πολύπλοκους και ευαίσθητους τομείς της δημόσιας ζωής. Η αυτονομία τους διασφαλίζει ότι μπορούν να λειτουργούν χωρίς πολιτικές ή οικονομικές προκαταλήψεις, διασφαλίζοντας το κράτος δικαίου, προωθώντας τη διαφάνεια και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του κοινού στους ρυθμιστικούς μηχανισμούς του κράτους. Καθώς οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημόσια διοίκηση συνεχίζουν να εξελίσσονται, η σημασία των ΑΑ για τη διασφάλιση

αμερόληπτης, αποτελεσματικής και υπεύθυνης διακυβέρνησης είναι πιθανό να ενισχυθεί.

1.2. Λόγοι για τη σύσταση ανεξάρτητων αρχών στην Ελλάδα

Η ίδρυση Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα, που πρόκειται για αποκεντρωμένους φορείς, σηματοδοτεί μια σημαντική μεταβολή στο διοικητικό και κυβερνητικό πλαίσιο της χώρας, ως επακόλουθο της λειτουργικής αποκέντρωσης. Οι εν λόγω νέες διοικητικές οντότητες, ανεξάρτητες από την εκτελεστική εξουσία, προέκυψαν ως άμεση απάντηση στις εξελισσόμενες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς, οι οποίες επέβαλαν μια αλλαγή στην προσέγγιση της δημόσιας διοίκησης, αλλά και ως ευθυγράμμιση με τα πρότυπα της Ευρωπαικής Ένωσης. Καθώς εντείνονταν οι παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η ταχεία τεχνολογική πρόοδος, η παγκοσμιοποίηση των αγορών και οι αυξανόμενες απαιτήσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι παραδοσιακές κυβερνητικές δομές, οι οποίες επηρεάζονταν από τη δυναμική των πολιτικών κομμάτων και τις εξωτερικές πιέσεις, αποδείχθηκαν ανεπαρκείς για την αμερόληπτη και αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των πολύπλοκων ζητημάτων. Κατά συνέπεια, εισήχθησαν οι Ανεξάρτητες Αρχές για να γεφυρώσουν αυτό το κενό, προσφέροντας μια πιο ουδέτερη και καθοδηγούμενη από εμπειρογνώμονες προσέγγιση της διακυβέρνησης (Ρομπόκου-Καραγιάννη & Μπεσίλα-Μακρίδη, 2011).

Η θεωρητική βάση για τη δημιουργία των ΑΑ στηρίζεται σε διάφορες βασικές αρχές, όπως η ανάγκη για αμεροληψία στη διακυβέρνηση, ιδίως σε ευαίσθητους τομείς της δημόσιας ζωής, όπως η προστασία των ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων, η οικονομική ρύθμιση και η εποπτεία των τεχνολογικών εξελίξεων. Οι παραδοσιακοί κρατικοί θεσμοί, που συχνά υπόκεινται στην επιρροή πολιτικών παραγόντων, συχνά δεν είναι σε θέση να διασφαλίσουν την αντικειμενική διοίκηση αυτών των τομέων. Η δημιουργία Ανεξάρτητων Αρχών αποσκοπεί στην άμβλυνση αυτών των περιορισμών, διασφαλίζοντας ότι η διακυβέρνηση παραμένει επικεντρωμένη στο δημόσιο συμφέρον και όχι στις πολιτικές ή οικονομικές πιέσεις. Η σύσταση των ΑΑ, επομένως, θεωρείται ως εγγύηση για την ουδετερότητα σε κρίσιμους τομείς, διασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση το Νόμο, την εμπειρογνωμοσύνη και τη δημόσια ευημερία (Ρομπόκου-Καραγιάννη & Μπεσίλα-Μακρίδη, 2011).

Επιπλέον, ένα από τα κύρια κίνητρα για τη δημιουργία των ΑΑ είναι η διατήρηση του κράτους δικαίου, διασφαλίζοντας ότι οι κυβερνητικές δράσεις διεξάγονται χωρίς πολιτικές προκαταλήψεις, ως απάντηση στην κρίση εμπιστοσύνης στους πολιτικούς θεσμούς. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε τομείς όπως οι τηλεπικοινωνίες και η προστασία των δεδομένων, όπου η κυβερνητική συμμετοχή μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων. Για παράδειγμα, μια κυβέρνηση που διαχειρίζεται άμεσα αυτούς τους τομείς μπορεί να αντιμετωπίσει πιέσεις που συγκρούονται με το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον, οδηγώντας σε μεροληπτική ή αναποτελεσματική λήψη αποφάσεων. Με την παραχώρηση ρυθμιστικών εξουσιών σε Ανεξάρτητες Αρχές, η Ελλάδα προσπάθησε να παράσχει αποτελεσματικότερη εποπτεία και να διασφαλίσει ότι αυτοί οι κρίσιμοι τομείς διοικούνται με τρόπο που αποτρέπει την αθέμιτη κυβερνητική ή εταιρική επιρροή. Η ουδετερότητα αυτών των αρχών διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των πολιτών, ιδίως σε τομείς που διαφορετικά θα μπορούσαν να είναι ευάλωτοι σε πολιτικοποίηση ή οικονομική χειραγώγηση (Αντωνόπουλος, 1995).

Ένας άλλος σημαντικός λόγος για τη δημιουργία των ΑΑ είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Τα παραδοσιακά γραφειοκρατικά συστήματα, που συχνά συνδέονται με τον εκλογικό κύκλο και τις αλλαγές πολιτικής, δεν διαθέτουν τόσο τη συνέχεια όσο και την εξειδικευμένη τεχνογνωσία που απαιτείται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύγχρονων διοικητικών προκλήσεων. Συνεπώς, με τις ΑΑ προωθήθηκε η μεταφορά πρακτικών και εργαλείων του ιδιωτικού τομέα στις λειτουργίες της δημόσιας διοίκησης (Δίελλας & Λαμπροπούλου, 2022, σ. 200).

Η δημιουργία των ΑΑ εισάγει ένα επίπεδο τεχνικής εξειδίκευσης που επιτρέπει μια πιο εστιασμένη και βιώσιμη ρυθμιστική προσέγγιση, βελτιώνοντας την ευελιξία, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα. Αυτές οι αρχές, στελεχωμένες από εμπειρογνώμονες στους αντίστοιχους τομείς τους, είναι καλύτερα εξοπλισμένες για να χειρίζονται τις πολυπλοκότητες της ρύθμισης και της εποπτείας χωρίς να υπόκεινται στις συχνές διαταραχές που προκαλούνται από την πολιτική εναλλαγή. Οι μακροχρόνιες εντολές τους, τους επιτρέπουν να αναπτύσσουν πιο εμπεριστατωμένη εμπειρογνωμοσύνη και να διατηρούν τη ρυθμιστική συνοχή με την πάροδο του χρόνου (Ζύγουρα, 1992, σ. 34-50). Αυτή η εξειδίκευση επιτρέπει στις ΑΑ να αντιμετωπίζουν τις σύγχρονες προκλήσεις, όπως ο ταχύς ρυθμός των τεχνολογικών αλλαγών και η

αυξανόμενη πολυπλοκότητα της οικονομικής ρύθμισης, με τρόπο που οι παραδοσιακές γραφειοκρατίες μπορεί να μην είναι σε θέση να ανταποκριθούν (Βενιζέλος, 2002).

Επιπλέον, η δημιουργία των ΑΑ συνδέεται στενά με την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία στη διακυβέρνηση. Όπως σημειώνει ο Βενιζέλος (2008), η ανεξαρτησία αυτών των αρχών από τον πολιτικό μηχανισμό διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη μείωση της διαφθοράς και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στους κρατικούς θεσμούς. Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, η αντίληψη του κοινού για την κυβερνητική διαφθορά έχει συχνά υπονομεύσει την εμπιστοσύνη στους κρατικούς θεσμούς. Η δημιουργία των ΑΑ, με την αυτόνομη δομή τους και τις νομικές τους εντολές, συμβάλλει στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, διασφαλίζοντας ότι βασικοί τομείς της διακυβέρνησης, όπως η προστασία των δεδομένων και η ρύθμιση της αγοράς, διαχειρίζονται με αμερόληπτο και διαφανή τρόπο. Λειτουργώντας ως παρατηρητές άλλων κυβερνητικών υπηρεσιών και ιδιωτικών φορέων, οι αρχές αυτές διασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση τα καθιερωμένα νομικά και κανονιστικά πλαίσια και όχι με βάση πολιτικές σκοπιμότητες ή βραχυπρόθεσμα συμφέροντα (Βενιζέλος, 2008).

Ακολούθως, η δημιουργία Ανεξάρτητων Αρχών στην χώρα οφείλεται στην ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι συστημικές ανεπάρκειες και η έλλειψη εμπιστοσύνης στην παραδοσιακή δημόσια διοίκηση. Επηρεασμένες από τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αρχές αυτές στόχευαν στην ευθυγράμμιση των κανονισμών, στη διευκόλυνση της απελευθέρωσης της αγοράς μετά τις ιδιωτικοποιήσεις και στη μείωση της κρατικής παρέμβασης. Χρησιμεύουν ως μηχανισμοί αποπολιτικοποίησης και ουδετερότητας, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια, τη ρυθμιστική εποπτεία και την προστασία των δικαιωμάτων. Επιπλέον, αντανακλούν μια αντίδραση σε πολιτικές και διοικητικές κρίσεις, μεταφέροντας αρμοδιότητες σε εξειδικευμένους φορείς για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της λογοδοσίας και της εμπιστοσύνης του κοινού (Μαυρομούστακου, 2021, σ. 21-26).

Η ίδρυση τους ουσιαστικά δεν αποτέλεσε επιλογή, καθώς η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαικη Ένωση, απαιτούσε τη δημιουργία Ανεξάρτητων Αρχών με βάση τα παραπάνω πρότυπα, τις συμβατικές υποχρεώσεις και τις οδηγίες της ΕΕ (Δίελλας & Λαμπροπούλου, 2022, σ. 202).

Τέλος, ένας από τους πιο επιτακτικούς λόγους για τη δημιουργία των ΑΑ είναι ο κρίσιμος ρόλος τους στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Καθώς οι

κυβερνήσεις εμπλέκονται όλο και περισσότερο στη ρύθμιση τομέων όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής, η προστασία των δεδομένων και η ελευθερία της έκφρασης, η ανάγκη για αμερόληπτη εποπτεία γίνεται πιο επιτακτική. Η άνοδος των ψηφιακών τεχνολογιών, για παράδειγμα, έχει καταστήσει τα ζητήματα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων πιο σύνθετα και σημαντικά, απαιτώντας ρυθμιστικούς φορείς που να είναι τόσο ανεξάρτητοι όσο και τεχνικά ικανοί. Οι Ανεξάρτητες Αρχές έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να αντιμετωπίζουν αυτά τα ζητήματα παρέχοντας ουδέτερη εποπτεία που προστατεύει τους πολίτες τόσο από την κρατική παρέμβαση όσο και από την αυξανόμενη επιρροή των ιδιωτικών εταιρειών. Ο ρόλος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα των πολιτών δεν διακυβεύονται από την υπερβολική κρατική παρέμβαση ή την ανεξέλεγκτη εξουσία (Μαυρομούστακου, 2021; Ρομπόκου-Καραγιάννη & Μπεσίλα-Μακρίδη, 2002).

Η κυριαρχία της Νέας Δημόσιας Διοίκησης (New Public Management) σε παγκόσμια κλίμακα συνέβαλλε με τη σειρά της στην ίδρυση και ενίσχυση των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών στην Ελλάδα, αναδιαμορφώνοντας το διοικητικό πλαίσιο σύμφωνα με τις μεταρρυθμίσεις που προσανατολίζονται στην αγορά και στην αποτελεσματικότητα. Η Νέα Δημόσια Διοίκηση, που έχει τις ρίζες του κυρίως στις αγγλοσαξονικές χώρες, αναδύθηκε ως θεωρητική απόκλιση από την παραδοσιακή δημόσια διοίκηση, εστιάζοντας στις αρχές της διοικητικής αποτελεσματικότητας, της λογοδοσίας και του ανταγωνισμού της αγοράς. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι μεταρρυθμίσεις της Νέας Δημόσιας Διοίκησης έδωσαν έμφαση στις ρυθμιστικές προσαρμογές για την εναρμόνιση των διοικητικών πρακτικών, τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας και τη διατήρηση της λογοδοσίας, ενθαρρύνοντας έτσι την υιοθέτηση των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών ως μοντέλο διακυβέρνησης σε όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας (Τζώνος, 2010, σ. 19-20).

1.3. Ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα

Η έννοια των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών έχει αναπτυχθεί και διαδοθεί σε παγκόσμιο επίπεδο ως απάντηση σε παρόμοιες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες. Η πρώτη ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή, η Επιτροπή Διαπολιτειακού Εμπορίου, ιδρύθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1887 για να ρυθμίσει τους σιδηροδρόμους και να διασφαλίσει τον θεμιτό ανταγωνισμό. Αυτό σηματοδότησε την αρχή μιας τάσης προς τη δημιουργία ανεξάρτητων οργανισμών για τη ρύθμιση σύνθετων οικονομικών

και κοινωνικών ζητημάτων εκτός του άμεσου κυβερνητικού ελέγχου (Τσιφτσόγλου, 2015, σ. 164-166).

Στην Ευρώπη, η ανάπτυξη των ΑΑ απέκτησε δυναμική στα τέλη του 20ού αιώνα, ιδίως ως απάντηση στην αυξανόμενη επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η έμφαση που έδωσε η ΕΕ στη ρυθμιστική εναρμόνιση και την προστασία του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά ώθησε πολλά κράτη μέλη να δημιουργήσουν ανεξάρτητους φορείς για την εποπτεία τομέων όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια και η προστασία των δεδομένων (Αντωνόπουλος, 1995, σ. 37-39). Η Γαλλία, για παράδειγμα, με το εύρωστο σύστημά της, με τουλάχιστον δεκαεπτά ανεξάρτητες διοικητικές αρχές και οκτώ ανεξάρτητες δημόσιες αρχές, υπήρξε πρωτοπόρος στη δημιουργία αρκετών ανεξάρτητων φορέων, συμπεριλαμβανομένης της Εθνικής Επιτροπής Πληροφορικής και Ελευθεριών (CNIL) το 1978, η οποία αποτέλεσε πρότυπο για παρόμοιες αρχές σε ολόκληρη την ΕΕ (Τσιφτσόγλου, 2015, σ. 165-166). Η Γαλλία επίσης χρησιμεύει ως βασικό σημείο σύγκρισης για την κατανόηση του νομικού πλαισίου που διέπει τις ΑΑ στην Ελλάδα. Η Μαυρομούστακου (2021), κατόπιν ανάλογης σύγκρισης, δίνει έμφαση στις εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των ΑΑ ως κοινά κριτήρια για την αξιολόγηση της αυτονομίας τους. Στην ελληνική περίπτωση, οι εγγυήσεις αυτές είναι εξαιρετικά σημαντικές για τη διασφάλιση πως οι ΑΑ υπηρετούν τους σκοπούς ίδρυσης τους (Μαυρομούστακου, 2021, σ. 180-198).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ίδρυση των ΑΑ καθοδηγήθηκε από την ανάγκη ρύθμισης όλο και πιο πολύπλοκων και τεχνικών τομέων της δημόσιας ζωής, όπως οι χρηματοπιστωτικές αγορές, η προστασία του περιβάλλοντος και η ρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Οι εν λόγω αρχές λειτουργούν συχνά με υψηλό βαθμό αυτονομίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν επηρεάζονται από πολιτικά ή εταιρικά συμφέροντα. Σε πολλές περιπτώσεις, έχουν καταστεί απαραίτητες για τη διατήρηση του κράτους δικαίου και την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών σε έναν παγκοσμιοποιημένο και διασυνδεδεμένο κόσμο (Παναγιωτόπουλος, 2010).

1.4 Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ανεξάρτητες αρχές

Παρά τον κρίσιμο ρόλο τους στη σύγχρονη διακυβέρνηση, οι Ανεξάρτητες Αρχές αντιμετωπίζουν αρκετές προκλήσεις. Μία από τις σημαντικότερες είναι οι διαφορές μεταξύ της ανεξαρτησίας τους και της ανάγκης για λογοδοσία, εξασφαλιστικό όρο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Δεδομένου ότι οι ΑΑ λειτουργούν εκτός του

παραδοσιακού εκτελεστικού κλάδου, προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με το πώς θα διασφαλιστεί ότι παραμένουν υπόλογες στο κοινό και στους εκλεγμένους αντιπροσώπους, χωρίς να διακυβεύεται η αυτονομία τους. Μια άλλη πρόκληση είναι ο κίνδυνος κανονιστικής συμμόρφωσης, όπου οι βιομηχανίες ή οι τομείς που υποτίθεται ότι ρυθμίζουν οι ΑΑ ασκούν αθέμιτη επιρροή στις αποφάσεις τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό σε τομείς όπως η χρηματοπιστωτική ρύθμιση, όπου τα συμφέροντα ισχυρών εταιρειών μπορούν να υπονομεύσουν την ικανότητα της αρχής να ενεργεί προς το δημόσιο συμφέρον (Ρομπόκου-Καραγιάννη & Μπεσίλα-Μακρίδη, 2002).

Επιπλέον, οι ΑΑ συχνά αντιμετωπίζουν περιορισμούς στους πόρους που περιορίζουν την ικανότητά τους να εκτελούν αποτελεσματικά τις εντολές τους. Αναφερόμενοι στο παράδειγμα της Ελλάδας, πολλές από αυτές τις αρχές είναι υποχρηματοδοτούμενες, γεγονός που μπορεί να εμποδίσει την ικανότητά τους να προσλαμβάνουν εξειδικευμένο προσωπικό, να διεξάγουν την απαραίτητη έρευνα ή να επιβάλλουν τους κανονισμούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η έλλειψη πόρων μπορεί να οδηγήσει σε αναποτελεσματικότητα ή υπερβολική εξάρτηση από εξωγενείς παράγοντες, γεγονός που μπορεί να διαβρώσει περαιτέρω την ανεξαρτησία τους (Δελλή, 2020).

Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως οι ΑΑ οφείλουν να διαχειριστούν την πολύπλοκη σχέση μεταξύ εθνικών και διεθνών κανονισμών. Καθώς η παγκοσμιοποίηση συνεχίζει να συγχέει τα όρια μεταξύ εθνικής και διεθνούς διακυβέρνησης, οι ΑΑ απαιτείται όλο και περισσότερο να συνεργάζονται με τους ομολόγους τους σε άλλες χώρες. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις μεταξύ εθνικών προτεραιοτήτων και διεθνών υποχρεώσεων, περιπλέκοντας την ικανότητά τους να ρυθμίζουν αποτελεσματικά (Μελικόκη, 2017).

Συνεπώς, η ανεξαρτησία των ΑΑ διαμορφώνεται όχι μόνο ως ακρογωνιαίος λίθος της σύγχρονης δημόσιας διοίκησης αλλά και ως απάντηση στις εξελισσόμενες προκλήσεις της διακυβέρνησης. Οι ΑΑ χρησιμεύουν ως ζωτικοί μηχανισμοί για την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικότητας στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης. Η ανεξαρτησία τους από πολιτικές παρεμβάσεις τους επιτρέπει να λειτουργούν ουδέτερα, ένας κρίσιμος παράγοντας για την αποτροπή της υπονόμευσης της διακυβέρνησης και τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης των πολιτών (Μαυρομούστακου, 2021, 112-119).

Κεφάλαιο 2ο : Ανεξάρτητες Αρχές (ΑΑ) στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, Συνταγματική Αναθεώρηση 2001 και Λόγοι Σύστασης

2.1 Ιστορική αναδρομή των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό

Η ιστορική εξέλιξη των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα καταδεικνύει μια σημαντική τάση προς τον διοικητικό εκσυγχρονισμό, αντικατοπτρίζοντας τις ευρύτερες ευρωπαϊκές και παγκόσμιες μετατοπίσεις προς την αποκέντρωση, τη διαφάνεια και τη ρύθμιση ως απάντηση στις ολοένα και πιο σύνθετες ανάγκες διακυβέρνησης. Η εξέλιξη τους αντανακλά μια ευρύτερη πορεία αποκέντρωσης ως απάντηση στις μεταβαλλόμενες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Αυτές οι οντότητες προέκυψαν ως ουσιαστικό μέρος των προσπαθειών της Ελλάδας να αναπροσαρμόσει τις κρατικές λειτουργίες με την αυξανόμενη πολυπλοκότητα της διακυβέρνησης, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Τάχος, 2008). Συνεπώς, η ανάπτυξη τους, αν και διαμορφώθηκε από ιδιαίτερους εσωτερικούς παράγοντες, εμπνεύστηκε σε μεγάλο βαθμό από διεθνείς πρακτικές, ιδίως από το αγγλοσαξονικό μοντέλο ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών και τη γαλλική έννοια των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών (autorités administratives indépendantes) (Τσιφτσόγλου, 2015).

Το παρόν κεφάλαιο αποσκοπεί στην ανίχνευση της ιστορικής εξέλιξης των εν λόγω φορέων, εξετάζοντας την προέλευση, τη νομοθετική καθιέρωση και την τελική συνταγματική αναγνώρισή τους στην Ελλάδα, με αναφορά στις παράλληλες εξελίξεις στο εξωτερικό.

Η έννοια των Ανεξάρτητων Αρχών δεν αποτέλεσε αυτόχθονη καινοτομία του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου. Αντιθέτως, αποτελεί ένα μοντέλο που δανείστηκε από ξένα νομικά συστήματα, κυρίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Γαλλία. Στις ΗΠΑ, η ίδρυση της Διαπολιτειακής Επιτροπής Εμπορίου στα τέλη του 19ου αιώνα σηματοδότησε τη γέννηση του πρώτου ανεξάρτητου ρυθμιστικού φορέα, ο οποίος αποσκοπούσε στη δημιουργία ενός συνεκτικού πλαισίου για τη διαχείριση του διαπολιτειακού εμπορίου. Το μοντέλο αυτό, που έδινε έμφαση στη ρυθμιστική αυτονομία από τις παραδοσιακές κυβερνητικές ιεραρχίες, λειτούργησε ως πρότυπο για τις επόμενες ανεξάρτητες αρχές σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες

συνέχισαν να ιδρύουν ρυθμιστικές αρχές ως απάντηση σε συγκεκριμένα κοινωνικά ή οικονομικά ζητήματα, ιδίως με την Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου (1914) και την Ομοσπονδιακή Επιτροπή Επικοινωνιών, η οποία προέκυψε μετά την καταστροφή του Τιτανικού που ανέδειξε την ανάγκη για ένα συντονισμένο πλαίσιο ραδιοεπικοινωνιών (Μακρυδημήτρης- Πραβίτα, 2012, σ. 579-582).

Στη Γαλλία, η εξέλιξη των Ανεξάρτητων Αρχών ακολούθησε μια διαφορετική πορεία, αλλά ευθυγραμμισμένη με παρόμοιες ρυθμιστικές αρχές. Ο όρος autorité administrative indépendante εισήχθη επίσημα με τη δημιουργία της Εθνικής Επιτροπής Πληροφορικής και Ελευθεριών (CNIL) το 1978, η οποία σχεδιάστηκε για να επιβλέπει θέματα που σχετίζονται με την τεχνολογία της πληροφορίας και τις ελευθερίες των πολιτών. Είχαν προηγηθεί υπηρεσίες όπως η Commission de Contrôle des Banques τη δεκαετία του 1940, η οποία επέβλεπε τις τραπεζικές εργασίες, και το γραφείο του Διαμεσολαβητή (Médiateur de la République) το 1973. Οι θεσμοί αυτοί, αν και αυτόνομοι, δεν δημιούργησαν συγκρούσεις εντός της παραδοσιακής γαλλικής διοικητικής ιεραρχίας, υπογραμμίζοντας τη λειτουργική ολοκλήρωση μεταξύ των ΑΑ και της καθιερωμένης δημόσιας διοίκησης. Με την πάροδο του χρόνου, ο ρόλος των γαλλικών ΑΑ επεκτάθηκε πέραν της οικονομικής ρύθμισης και στα πολιτικά δικαιώματα, με τη γαλλική έννομη τάξη να περιλαμβάνει σήμερα πάνω από 40 Ανεξάρτητες Αρχές (Μακρυδημήτρης- Πραβίτα, 2012, σ. 579-582).

Η υιοθέτηση του μοντέλου των ΑΑ στην Ελλάδα εντοπίζεται στις αρχές της δεκαετίας του 1950, όταν εμφανίστηκαν οι πρώτοι προπομποί των σύγχρονων Ανεξάρτητων Αρχών. Αυτοί οι αρχικοί θεσμοί περιλάμβαναν το Ανώτατο Συμβούλιο Δημόσιων Υπηρεσιών (1951), το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (1961) και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (1964), τα οποία σχεδιάστηκαν για να εκτελούν συγκεκριμένες συμβουλευτικές λειτουργίες ή λειτουργίες λήψης αποφάσεων με σχετική αυτονομία. Αυτοί οι πρώτοι οργανισμοί ήταν καινοτόμοι στο πλαίσιο της ελληνικής διακυβέρνησης, η οποία παραδοσιακά ακολουθούσε ένα ιδιαίτερα συγκεντρωτικό μοντέλο. Αναθέτοντας εξειδικευμένες λειτουργίες σε ημιαυτόνομους οργανισμούς, η Ελλάδα άρχισε να αντιμετωπίζει την αυξανόμενη πολυπλοκότητα της δημόσιας διοίκησης, μέσω μιας λιγότερο ιεραρχικής προσέγγισης που ευθυγραμμίστηκε με τις ευρύτερες τάσεις στη δημόσια διοίκηση. Αν και δεν ήταν πλήρως ανεξάρτητοι με τη σύγχρονη έννοια, αντανακλούσαν μια αναδυόμενη στροφή προς λιγότερο ιεραρχικές και περισσότερο αποκεντρωμένες δομές διακυβέρνησης. Αυτές οι πρώιμες αρχές σχεδιάστηκαν ως ειδικοί οργανισμοί δημόσιας υπηρεσίας με αποφασιστικές ή

συμβουλευτικές αρμοδιότητες, μια απόκλιση από τις συγκεντρωτικές διοικητικές δομές που χαρακτήριζαν το ελληνικό κράτος εκείνη την εποχή. Η δημιουργία τους σηματοδότησε μια κρίσιμη στιγμή στην ανάπτυξη των ΑΑ, καθώς εισήγαγαν έναν νέο τρόπο διακυβέρνησης που προσπαθούσε να εξισορροπήσει την αυτονομία με την κρατική εποπτεία (Τάχος, 2008).

Η ίδρυση της πρώτης πλήρως ανεξάρτητης ρυθμιστικής αρχής της Ελλάδας, της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, σηματοδότησε ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Το όργανο αυτό, που συστάθηκε με το Νόμο 703/1977, είχε ως αποστολή την εποπτεία των ανταγωνιστικών πρακτικών στην ελληνική αγορά. Αρχικώς, η Επιτροπή λειτούργησε με περιορισμένη ανεξαρτησία, αλλά η αυτονομία της επεκτάθηκε αργότερα βάσει του Νόμου 2296/1995, παρέχοντάς της καθεστώς συγκρίσιμο με εκείνο άλλων ευρωπαϊκών αρχών ανταγωνισμού. Η αλλαγή αυτή αντανακλούσε μια βαθύτερη δέσμευση για ρυθμιστική αμεροληψία, με στόχο τη διασφάλιση δίκαιων πρακτικών της αγοράς σε ευθυγράμμιση με τις υποχρεώσεις της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2004).

Η θεσμοθέτηση πρόσθετων Ανεξάρτητων Αρχών συνεχίστηκε κατά τη δεκαετία του 1980, επηρεασμένη από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και αργότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μια ιδιαίτερα αξιοσημείωτη εξέλιξη ήταν η ίδρυση της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας το 1956 (η οποία μετεξελίχθηκε σε Ελληνική Στατιστική Αρχή ή ΕΛΣΤΑΤ το 2010). Η μετατροπή της ΕΛΣΤΑΤ σε ανεξάρτητη αρχή βάσει του Νόμου 3832/2010 υπογράμμισε τη σημασία των έγκυρων και αμερόληπτων στατιστικών στοιχείων για τη χάραξη πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδίως στο πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Αυτή η ανεξαρτησία ήταν ζωτικής σημασίας για την αξιοπιστία των ελληνικών στατιστικών στοιχείων, τα οποία είχαν σημαντική βαρύτητα για τη θέση της Ελλάδας στο οικονομικό πλαίσιο της ΕΕ (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2004).

Το ρυθμιστικό τοπίο στην Ελλάδα γνώρισε σημαντική διεύρυνση στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, καθώς δημιουργήθηκαν πρόσθετες αρχές για τη διαχείριση αναδυόμενων ζητημάτων σε τομείς όπως οι τηλεπικοινωνίες και οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Για παράδειγμα, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), το οποίο ιδρύθηκε με το Νόμο 1866/1989, ήταν η πρώτη ελληνική υπηρεσία που ασχολήθηκε με τη ρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Η δημιουργία του Συμβουλίου ήταν απαραίτητη δεδομένης της ταχείας εξάπλωσης των

τοπικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, που απαιτούσε ένα εξειδικευμένο όργανο για τη διαχείριση της πολιτικής και των προτύπων των μέσων ενημέρωσης σε ένα φιλελεύθερο περιβάλλον. Ομοίως, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών συστάθηκε το 1992 για να εποπτεύει τον τομέα των τηλεπικοινωνιών, υπογραμμίζοντας τη στροφή προς ρυθμιστικούς φορείς ειδικού τομέα για να χειρίζονται τις ολοένα και πιο σύνθετες δυναμικές της αγοράς (Τσιφτσόγλου, 2015).

Η δεκαετία του 1990 αντιπροσώπευε μια περίοδο εντατικοποιημένης ανάπτυξης των ΑΑ, με κίνητρα τόσο τις εγχώριες ανάγκες όσο και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, η Ελλάδα εισήγαγε το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) μέσω του Νόμου 2190/1994 για να διασφαλίσει τη διαφάνεια στις προσλήψεις στο δημόσιο τομέα. Η ίδρυση του ΑΣΕΠ αντανακλούσε την αυξανόμενη έμφαση στην αξιοκρατική δημόσια απασχόληση, ενώ παράλληλα αντιμετώπιζε το ζήτημα της πελατειακής σχέσης στις κυβερνητικές πρακτικές πρόσληψης. Την περίοδο αυτή ιδρύθηκε επίσης η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα το 1997, η οποία προέκυψε ως απάντηση στην αυξανόμενη σημασία της διασφάλισης των προσωπικών δεδομένων εν μέσω των ταχέων τεχνολογικών εξελίξεων. Με τη νομοθετική ρύθμιση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η Ελλάδα απέδειξε την ευθυγράμμισή της με τα εξελισσόμενα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της ιδιωτικής ζωής και των ψηφιακών δικαιωμάτων (Τσιφτσόγλου, 2015, σ. 160-169).

Ο Συνήγορος του Πολίτη, (Διαμεσολαβητής), που ιδρύθηκε με το Νόμο 2477/1999, ήταν ένα άλλο βασικό θεσμικό όργανο που δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1990. Ο Συνήγορος του Πολίτη ήταν επιφορτισμένος με την εξέταση καταγγελιών πολιτών σχετικά με κακοδιοίκηση, παρέχοντας έναν σημαντικό μηχανισμό για την απόδοση ευθυνών στις δημόσιες αρχές. Η ίδρυση του αντανακλούσε την ευρύτερη στροφή προς τη μεγαλύτερη λογοδοσία και διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση, αξίες που αποκτούσαν όλο και μεγαλύτερη σημασία καθώς η Ελλάδα εκσυγχρόνιζε τις δομές διακυβέρνησής της (Βουλή των Ελλήνων, 2003).

2.2. Συνταγματική Αναθεώρηση 2001 και Θεσμικό πλαίσιο Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα

Η συνταγματική αναθεώρηση του 2001 σηματοδότησε μια κρίσιμη καμπή στο καθεστώς των Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα. Το άρθρο 101Α Σ κατοχύρωσε

επίσημα τη λειτουργική και επιχειρησιακή αυτονομία των βασικών ΑΑ, όπως και τη λειτουργική και προσωπική ελευθερία των μελών τους με συγκεκριμένη θητεία, αναγνωρίζοντας τον ουσιαστικό τους ρόλο στο ελληνικό διοικητικό πλαίσιο. Στο ίδιο άρθρο, η παρ. 3 προβλέπει πως αυτές οι Αρχές υπόκεινται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, όπως ορίζεται από τον κανονισμό της Βουλής (Law Spot, 2019).

Αυτό το χαρακτηριστικό των ΑΑ αποτελεί μέρος της τυπολογίας τους, θέτοντας ερωτήματα αναφορικά με τον παραδοσιακό κοινοβουλευτικό έλεγχο. Συνεπώς, παρόλο που ο έλεγχος αυτός θεωρείται αυτονόητος, υφίσταται κάποιο βαθμό αμφισβήτησης και μπορεί να θεωρηθεί και παραπλανητικός και ανεπαρκής, σε τέτοιο σημείο ώστε να εμφανίζεται ένα θεσμικό κενό ανάμεσα στον κοινοβουλευτικό έλεγχο και στις Ανεξάρτητες Αρχές (Δίελλας, 2022, σ.342-343).

Η αναθεώρηση αυτή αναγνώρισε τη σημασία της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας σε τομείς που απαιτούν ρυθμιστική εποπτεία, όπως ο ανταγωνισμός, οι τηλεπικοινωνίες και η προστασία της ιδιωτικής ζωής. Η συνταγματική αναγνώριση αυτών των αρχών σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στο ελληνικό διοικητικό δίκαιο, διαφορετικά τη δέσμευση του κράτους, να καθιερώσει τα όργανα αυτά ως μόνιμα χαρακτηριστικά της ελληνικής διακυβέρνησης. Αυτή η συνταγματική αναγνώριση υπογράμμισε επίσημα την ανάγκη για ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές που θα λειτουργούν αυτόνομα και αμερόληπτα, απαλλαγμένες από πολιτικές παρεμβάσεις. Η ίδρυση αυτών των αρχών αντανακλούσε επίσης ευρύτερες τάσεις στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, ιδίως την έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη ρυθμιστική εποπτεία (Ηλιάδου, 2010, σ. 208-214).

Στα χρόνια που ακολούθησαν τη συνταγματική τροποποίηση του 2001, ο αριθμός των Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα διευρύνθηκε σημαντικά, φθάνοντας περίπου τις 30. Οι αρχές αυτές καλύπτουν πλέον ένα ευρύ φάσμα τομέων, από την ενέργεια έως τον ανταγωνισμό, κυρίως λόγω της προσχώρησης της Ελλάδας στις οδηγίες της ΕΕ που επιβάλλουν ρυθμιστικά πλαίσια εναρμονισμένα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα (Αντωνόπουλος, 2008; Δερβιτσιώτης, 2008).

Οι Ανεξάρτητες Αρχές που κατοχυρώθηκαν συνταγματικά το 2001 είναι:

1. **Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων**: Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα διασφαλίζει την ιδιωτική ζωή των ατόμων με την επιβολή των νόμων περί προστασίας δεδομένων, ιδίως τη

συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Παρακολουθεί την επεξεργασία δεδομένων, διασφαλίζει τη νόμιμη χρήση και προστατεύει τους πολίτες από την ενδεχόμενη καταπάτηση προσωπικών δεδομένων (Βενιζέλος, 2008, σ. 75-79).

2. **Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ):** Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) εποπτεύει τα μέσα ενημέρωσης και τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται η χορήγηση αδειών σε ραδιοτηλεοπτικούς φορείς, η διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους νόμους σχετικά με το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης και η προώθηση της δημοκρατικής έκφρασης. Το ΕΣΡ προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών παρακολουθώντας τα πρότυπα δεοντολογίας, αποτρέποντας τα μονοπώλια και εξασφαλίζοντας δίκαιη και ισορροπημένη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης (Βενιζέλος, 2008, σ. 75-79).
3. **Αρχή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ):** Η ΑΔΑΕ διασφαλίζει το απόρρητο στις τηλεπικοινωνίες και τις ταχυδρομικές υπηρεσίες. Παρακολουθεί την τήρηση των κανονισμών περί απορρήτου, διερευνά τις παραβιάσεις και διασφαλίζει ασφαλή συστήματα επικοινωνίας. Η ΑΔΑΕ αντιμετωπίζει τις μη εξουσιοδοτημένες παρακολουθήσεις, προστατεύει τις ατομικές ελευθερίες και ενισχύει την εμπιστοσύνη στα ψηφιακά και επικοινωνιακά δίκτυα μέσω ισχυρής εποπτείας (Βενιζέλος, 2008, σ. 75-79).
4. **Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ):** Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) διασφαλίζει την αξιοκρατική πρόσληψη για θέσεις στο δημόσιο τομέα στην Ελλάδα. Ως ανεξάρτητη αρχή, το ΑΣΕΠ διοργανώνει ανταγωνιστικές εξετάσεις και αξιολογεί τους υποψηφίους βάσει προσόντων. Διατηρεί τη διαφάνεια, καταπολεμά τον νεποτισμό και υποστηρίζει τη δικαιοσύνη στις διαδικασίες πρόσληψης στο δημόσιο τομέα, ενισχύοντας την κυβερνητική αποτελεσματικότητα και την εμπιστοσύνη του κοινού (Βενιζέλος, 2008, σ. 75-79).

5. **Ο Συνήγορος του Πολίτη**: Αν και ιδρύθηκε το 1997, η εντολή του Διαμεσολαβητή για αμεροληψία και ανεξαρτησία ενισχύθηκε περαιτέρω το 2001. Ο Διαμεσολαβητής διερευνά καταγγελίες για κακοδιοίκηση και παραβιάσεις των δικαιωμάτων των πολιτών, ιδιαίτερα σημαντικές στο πλαίσιο των προτύπων της ΕΕ για τη διαφάνεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διοικητική λογοδοσία. Πιο συγκεκριμένα, τη χρονιά της συνταγματικής

κατοχύρωσης ο Συνήγορος δέχθηκε 11.282 καταγγελίες πολιτών, που αφορούσαν τη σχέση κράτους-πολίτη, κάτι το οποίο αναδεικνύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην αναφερθείσα Αρχή (Συνήγορος του Πολίτη; Βενιζέλος, 2008, σ. 75-79).

Η συνεχής επέκταση των ΑΑ στην Ελλάδα αντανακλά μια διαρκή δέσμευση για εκσυγχρονισμό, αναδεικνύοντας μια σημαντική μετατόπιση του ελληνικού διοικητικού δικαίου προς ένα μοντέλο που εκτιμά την ανεξαρτησία, τη ρυθμιστική εποπτεία και τη δημόσια λογοδοσία ως θεμελιώδεις αρχές της διακυβέρνησης (Αντωνόπουλος, 2008).

2.3. Λόγοι για τη σύσταση των Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα: διερεύνηση των πολιτικών, διοικητικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών

Η σύσταση Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα προέκυψε ως απάντηση στο διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ της κρατικής εξουσίας και των πολιτών, ιδίως στο πλαίσιο της σύγχρονης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Η Μπεσίλα-Μακρίδη (2005) προσδιορίζει αυτή τη θεσμική καινοτομία ως μια προσπάθεια των πολιτικών ηγεσιών να αντιμετωπίσουν την κρίση της δημοκρατικής εκπροσώπησης και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στους κρατικούς μηχανισμούς (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2005).

Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και οι σημαντικές αλλαγές στο παγκόσμιο πολιτικό και οικονομικό τοπίο κατέστησαν αναγκαίους νέους μηχανισμούς κρατικής διοίκησης. Ο μετασχηματισμός αυτός είχε ως αποτέλεσμα ένα πολύπλοκο πλέγμα σχέσεων μεταξύ του κράτους και των πολιτών του, περιπλέκοντας περαιτέρω την παραδοσιακή γραφειοκρατία της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, η δημιουργία των ΑΑ κατέστη απαραίτητη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της διακυβέρνησης, καθώς και για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης διακυβέρνησης (Σπηλιωτόπουλος, 2022, σ. 345-348).

Οι ΑΑ ουσιαστικά ιδρύθηκαν τόσο ως μεμονωμένα όσο και ως συλλογικά όργανα, στελεχώθηκαν από άτομα αναγνωρισμένου κύρους με ικανότητες και λειτούργησαν ανεξάρτητα από την πολιτική ηγεσία (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2005). Αυτή η ανεξαρτησία εξασφάλιζε ότι οι αρχές μπορούσαν να λαμβάνουν αμερόληπτες αποφάσεις και, ως εκ

τούτου, να ενισχύουν την εμπιστοσύνη στους δημόσιους θεσμούς. Η δημιουργία τους αποσκοπούσε στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, στην επιτάχυνση της διεκπεραίωσης των υποθέσεων των πολιτών και στη μείωση της πιθανότητας διαφθοράς μεταξύ των δημόσιων υπαλλήλων. Η δημιουργία των ΑΑ αντανακλούσε επίσης μια ευρύτερη μετατόπιση των ρόλων του κράτους, από μια παρεμβατική προσέγγιση σε μια προσέγγιση που επικεντρωνόταν περισσότερο στη ρύθμιση και στην εποπτεία (Ηλιάδου, 2010, σ. 138-142).

Σε αντίθεση με την παραδοσιακή ελληνική δημόσια διοίκηση, η οποία ιστορικά χαρακτηριζόταν από μια συγκεντρωτική και γραφειοκρατική δομή, οι Ανεξάρτητες Αρχές στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων της Νέας Δημόσιας Διοίκησης παρείχαν μια εναλλακτική, λιγότερο ιεραρχική προσέγγιση. Οι αρχές αυτές ιδρύθηκαν για να λειτουργούν με αυτονομία, διασφαλίζοντας ελάχιστη πολιτική παρέμβαση και επιτρέποντας μια πιο ευέλικτη ανταπόκριση στις οικονομικές και κοινωνικές απαιτήσεις που διαμορφώνονται από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Οι Ανεξάρτητες Αρχές στην Ελλάδα απέκτησαν σημαντική εξουσία να ρυθμίζουν ανεξάρτητα διάφορους τομείς, ευθυγραμμιζόμενες με την έμφαση που δίνει η ΕΕ στις αρχές της ελεύθερης αγοράς και την οικονομική απελευθέρωση. Η διαρθρωτική προσαρμογή που εισήγαγε η Νέα Δημόσια Διοίκηση σήμαινε επίσης μια στροφή προς τις αξιολογήσεις βάσει επιδόσεων και τους μηχανισμούς λογοδοσίας. Οι ελληνικές Ανεξάρτητες Αρχές επιφορτίστηκαν με την επίτευξη συγκεκριμένων ρυθμιστικών στόχων στους τομείς τους, είτε στον ανταγωνισμό, είτε στην προστασία των δεδομένων, είτε στις τηλεπικοινωνίες, για να αυξήσουν τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα (Τζώνος, 2010, σ. 19-20).

2.3.1. Πολιτικές Συνθήκες

Το πολιτικό πλαίσιο στην Ελλάδα μετά την πτώση της στρατιωτικής χούντας το 1974 χαρακτηριζόταν από την επιτακτική ανάγκη να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στους κρατικούς θεσμούς. Η κληρονομιά της αυταρχικής διακυβέρνησης είχε αφήσει βαθιά σημάδια στους πολίτες, ιδίως όσον αφορά την πολιτική διαφάνεια και τη λογοδοσία. Σε αυτό το περιβάλλον, οι διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις αναγνώρισαν την ανάγκη δημιουργίας αυτόνομων φορέων που θα λειτουργούσαν ανεξάρτητα από την εκτελεστική εξουσία και την κυβέρνηση, με στόχο την αποκατάσταση της δημόσιας εμπιστοσύνης και τη γεφύρωση του διευρυνόμενου χάσματος μεταξύ της κρατικής εξουσίας και των πολιτών (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2005).

Η επιρροή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην αναμόρφωση του πλαισίου διακυβέρνησης της Ελλάδας, ιδίως όσον αφορά τη σύσταση Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ). Καθώς η Ελλάδα προχώρησε από την επίσημη ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1981 στο να γίνει αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αντιμετώπισε αυξανόμενη πίεση για την ευθυγράμμιση των διοικητικών και ρυθμιστικών δομών της με τα ευρωπαϊκά πρότυπα που δίνουν έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την απελευθέρωση της αγοράς. Η δημιουργία των ΑΑ επέτρεψε στην Ελλάδα να συμμορφωθεί με τους κανονισμούς της ΕΕ σε κρίσιμους τομείς, ενώ παράλληλα εκσυγχρόνισε τη διοικητική της προσέγγιση ώστε να ανταποκρίνεται στα πρότυπα της ΕΕ (Κουλούρης, 1993).

Οι εν λόγω αρχές χρησίμευσαν όχι μόνο ως μηχανισμοί συμμόρφωσης αλλά και ως μέσο μείωσης της άμεσης κυβερνητικής παρέμβασης στις οικονομικές και ρυθμιστικές διαδικασίες, προωθώντας έτσι ένα πιο σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον για επενδύσεις. Για παράδειγμα, ο σχηματισμός της Ελληνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ) ήταν μια απάντηση στις οδηγίες της ΕΕ που απαιτούσαν από τα κράτη μέλη να απελευθερώσουν τις αγορές που παραδοσιακά αποτελούσαν κρατικά μονοπώλια. Η ίδρυση αυτών των αρχών βοήθησε την Ελλάδα να μεταβεί σε ένα ρυθμιστικό περιβάλλον που έθετε ως προτεραιότητα τη δικαιοσύνη της αγοράς, την προστασία των καταναλωτών και τον βιώσιμο ανταγωνισμό. Επιπλέον, μεταξύ 2010 και 2018, δημιουργήθηκαν αρκετοί λειτουργικά αποκεντρωμένοι φορείς, εντός της κεντρικής διοίκησης, ιδίως για να ενισχύσει η τελευταία τη ρυθμιστική εποπτεία και τη δημοσιονομική της ευθύνη (Λαμπροπούλου, 2020).

Στις βασικές εξελίξεις κατά την περίοδο αυτή περιλαμβάνεται η ίδρυση ανεξάρτητων αρχών, όπως η Αρχή Δημοσίων Εσόδων (2016) και το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (2014), για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής φορολογικής διοίκησης και της τήρησης της δημοσιονομικής πολιτικής. Δημιουργήθηκαν εξειδικευμένες ρυθμιστικές αρχές σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της Ρυθμιστικής Αρχής Σιδηροδρόμων (2010), της Ρυθμιστικής Αρχής Επιβατικών Μεταφορών (2013) και της Ρυθμιστικής Αρχής Λιμένων (2013), για τη διαχείριση προτύπων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν φορείς όπως η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (2011) και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (2010) για την εποπτεία της χρηματοοικονομικής ακεραιότητας και της διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας. Οι

φορείς αυτοί σηματοδοτούν τη δέσμευση της Ελλάδας για διαφάνεια, οικονομική σταθερότητα και κανονιστική συμμόρφωση με τα πρότυπα της ΕΕ (Λαμπροπούλου, 2020).

Επιπλέον, οι ΑΑ υποστήριξαν τη δέσμευση της Ελλάδας στα πρότυπα που καθοδηγούνται από την ΕΕ όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των δεδομένων, γεγονός που είναι εμφανές στη σύσταση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ως απάντηση στις οδηγίες της ΕΕ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Ο θεσμός αυτός απέκτησε ιδιαίτερη σημασία με την μετέπειτα εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων, τοποθετώντας την Ελλάδα στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων. Ο ανεξάρτητος χαρακτήρας αυτών των αρχών ήταν καθοριστικός, καθώς εξασφάλιζε ότι οι ρυθμιστικές αποφάσεις, από τον οικονομικό ανταγωνισμό έως τα δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, θα μπορούσαν να θεσπιστούν χωρίς πολιτική παρέμβαση, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του κοινού και ευθυγραμμιζόμενος με την αρχή της ΕΕ για αμερόληπτη ρυθμιστική εποπτεία (Σωτηρόπουλος, 2007, σ. 1165- 1172).

Η σύσταση Ανεξάρτητων Αρχών (ΑΑ) στην Ελλάδα επέτρεψε στις πολιτικές ηγεσίες να μεταβιβάσουν την ευθύνη για αποφάσεις που επέφεραν σημαντικούς πολιτικούς κινδύνους. Μεταφέροντας λοιπόν την εξουσία σε ανεξάρτητους, αμερόληπτους φορείς, οι κυβερνήσεις μπορούσαν να αποστασιοποιηθούν από τις πιθανές επιπτώσεις των αμφιλεγόμενων μέτρων πολιτικής, διατηρώντας έτσι την υποστήριξη του κοινού. Αυτή η μεταβίβαση εξουσίας επέτρεψε στις κυβερνήσεις να αποφύγουν την άμεση λογοδοσία για δύσκολες επιλογές, χρησιμοποιώντας ουσιαστικά τις ΑΑ ως ρυθμιστικό παράγοντα για αποφάσεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τη δυσαρέσκεια του κοινού (Ηλιάδου, 2010, σ. 46-62).

Για παράδειγμα, η δημιουργία της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΕΕΑ) επέτρεψε στην κυβέρνηση να αντιμετωπίσει μονοπωλιακές πρακτικές και να επιβάλει κανονισμούς της αγοράς, οι οποίοι συχνά απαιτούσαν ενέργειες που θα μπορούσαν να διαταράξουν τα καθιερωμένα επιχειρηματικά συμφέροντα ή να αυξήσουν τον ανταγωνισμό σε προστατευόμενους τομείς. Εάν παρέμεναν υπό τον άμεσο κυβερνητικό έλεγχο, οι δράσεις αυτές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αντιδράσεις, τόσο από τους μεγάλους επιχειρηματικούς φορείς, όσο και από κοινωνικά στρώματα που αντιμετώπιζαν βραχυπρόθεσμες οικονομικές αναταραχές. Η προσέγγιση αυτή

αντανακλά τον τρόπο με τον οποίο οι ΑΑ συνέβαλαν στην κατανομή της πολιτικής υπευθυνότητας, επιτρέποντας στους πολιτικούς να ακολουθήσουν μεταρρυθμιστικές ατζέντες, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την άμεση πολιτική έκθεση σε αμφιλεγόμενες αποφάσεις (Psychogiopoulou & Anagnostou, 2011).

2.3.2. Διοικητικές Συνθήκες

Η αναποτελεσματικότητα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης υπογράμμισαν περαιτέρω την ανάγκη για τη δημιουργία των ΑΑ. Επί δεκαετίες, το ελληνικό διοικητικό σύστημα ταλανιζόταν από πολιτικές αστάθειες, γραφειοκρατικές καθυστερήσεις και διαφθορά, ιδίως σε τομείς που σχετίζονταν με τη ρύθμιση του ανταγωνισμού και την εποπτεία του δημόσιου τομέα. Αυτές οι ανεπάρκειες είχαν ως αποτέλεσμα την εκτεταμένη απογοήτευση του κοινού από τους κυβερνητικούς θεσμούς και γινόταν όλο και πιο σαφές ότι χρειάζονταν νέοι μηχανισμοί για τη βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού. Η δημιουργία των ΑΑ προσέφερε μια λύση σε αυτές τις διοικητικές προκλήσεις με τη δημιουργία ανεξάρτητων, εξειδικευμένων φορέων που θα μπορούσαν να λειτουργούν χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις. Οι αρχές αυτές σχεδιάστηκαν ώστε να στελεχώνονται από επαγγελματίες με εξειδίκευση στους αντίστοιχους τομείς, διασφαλίζοντας ότι οι αποφάσεις θα βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια και όχι σε πολιτικές σκοπιμότητες. Αυτό το πλαίσιο επέτρεψε στις ΑΑ να ρυθμίζουν αποτελεσματικά ευαίσθητους τομείς της οικονομίας και της δημόσιας ζωής, ενισχύοντας έτσι τη διαφάνεια, μειώνοντας τη διαφθορά και βελτιώνοντας τη συνολική διοικητική αποτελεσματικότητα (Μαυρομούστακου, 2012).

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν η ίδρυση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) το 2010. Το ΤΧΣ δημιουργήθηκε για να σταθεροποιήσει το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ένα έργο που απαιτούσε ταχεία και αμερόληπτη λήψη αποφάσεων για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στον χρηματοπιστωτικό τομέα της χώρας. Μέσω της αυτόνομης δομής του, το ΤΧΣ ήταν σε θέση να επιβλέπει τις κεφαλαιακές επάρκειες στις τράπεζες, να επιβάλλει δημοσιονομική πειθαρχία και να προωθεί μεταρρυθμίσεις απαραίτητες για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα, πολιτικά διαπλεκόμενα εποπτικά όργανα, οι αποφάσεις του ΕΤΧΣ ήταν λιγότερο ευάλωτες σε πολιτικές πιέσεις, οι οποίες διαφορετικά θα υπονόμευαν το ρόλο του στη διαχείριση της κρίσης (Βουλή των Ελλήνων, 2010).

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), που ιδρύθηκε το 2016, αντιμετώπισε επίσης βασικές διοικητικές ανεπάρκειες στη συλλογή φόρων και τη διαχείριση των δημόσιων εσόδων. Ιστορικά, η φορολογική διοίκηση της Ελλάδας αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα φοροδιαφυγής και γραφειοκρατικής αναποτελεσματικότητας, τα οποία επιδεινώνονταν από την πολιτική παρέμβαση. Ως ανεξάρτητη αρχή, η ΑΑΔΕ απέκτησε μεγαλύτερη ευελιξία για τον εξορθολογισμό των φορολογικών διαδικασιών, τη βελτίωση της συμμόρφωσης και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, γεγονός που τελικά αύξησε τα κρατικά έσοδα και μείωσε τη φορολογική επιβάρυνση των συμμορφούμενων φορολογουμένων. Η επιτυχία της στην διοίκηση εσόδων ήταν μια σαφής απόδειξη του τρόπου με τον οποίο ανεξάρτητες, εξειδικευμένες αρχές μπορούν να ξεπεράσουν βαθιά ριζωμένες ανεπάρκειες στο ελληνικό διοικητικό σύστημα (Καραχάλιου, 2020).

Επομένως διαφαίνεται πως η ίδρυση των ΑΑ μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος μιας ευρύτερης παγκόσμιας τάσης προς την αποκέντρωση της δημόσιας διοίκησης και βελτιστοποίηση των διοικητικών συνθηκών. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, μαζί με την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων, κατέστησαν αναγκαία τη δημιουργία εξειδικευμένων φορέων ικανών να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις χωρίς τις καθυστερήσεις και την αναποτελεσματικότητα που χαρακτήριζαν τις παραδοσιακές κυβερνητικές υπηρεσίες. Ενισχύοντας την καινοτομία στη δημόσια διακυβέρνηση και εξορθολογίζοντας τις διοικητικές διαδικασίες, οι ΑΑ παρείχαν έναν πολυπόθητο μηχανισμό για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2005).

2.3.3. Κοινωνικές Συνθήκες

Σε επίπεδο κοινωνικών συνθηκών, η δημιουργία των ΑΑ αντανακλούσε επίσης την εξελισσόμενη σχέση μεταξύ του κράτους και των πολιτών του. Με την πρόοδο της τεχνολογίας και την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του κοινού, υπήρξε μια κοινωνική στροφή προς την εκτίμηση της ανεξάρτητης εποπτείας σε τομείς όπως η προστασία των δεδομένων, τα δικαιώματα των καταναλωτών σε προϊόντα και ο ανταγωνισμός, όπου οι παραδοσιακές μορφές κρατικής παρέμβασης είχαν αποτύχει (Τσιφτσόγλου, 2015, σ. 159-168).

Για παράδειγμα, ο Συνήγορος του Καταναλωτή ιδρύθηκε για να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ζήτηση του καταναλωτικού κοινού στην προστασία του κατά τις

συναλλαγές. Σε ένα τοπίο της αγοράς με συχνά ζητήματα που σχετίζονται με την ποιότητα των προϊόντων, την παραπλανητική διαφήμιση και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ο ρόλος του Συνηγόρου του Καταναλωτή κατέστη κρίσιμος. Η αρχή αυτή λειτούργησε ως διαμεσολαβητής μεταξύ καταναλωτών και επιχειρήσεων, επιτρέποντας την αμερόληπτη εξέταση καταγγελιών και διαφορών. Η Αρχή αυτή μπορούσε να υποχρεώσει τις επιχειρήσεις να τροποποιήσουν τις πρακτικές που ζημίωναν τους καταναλωτές, προσφέροντας ένα μέσο προσφυγής που προηγουμένως δεν ήταν διαθέσιμο. Η ανεξαρτησία της αρχής ήταν ουσιαστικής σημασίας, καθώς της επέτρεπε να υπερασπίζεται αμερόληπτα τα δικαιώματα των καταναλωτών, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη στην αγορά και παρέχοντας στους πολίτες μια διαφανή, προσβάσιμη οδό απονομής δικαιοσύνης στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις με τους καταναλωτές (Συνήγορος του Καταναλωτή, χ.η.).

Σε αυτό το πλαίσιο, η θεσμοθέτηση των ΑΑ παρείχε ένα ευέλικτο πλαίσιο που επέτρεπε στο κράτος να διαχειρίζεται αποτελεσματικά πολύπλοκα ζητήματα, διασφαλίζοντας παράλληλα τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα. Όπως σημειώνει η Τσιφτσόγλου (2015), οι ΑΑ ιδρύθηκαν για να προστατεύσουν τα δικαιώματα των πολιτών σε τομείς που είχαν επηρεαστεί σημαντικά από τις τεχνολογικές εξελίξεις, όπως η προστασία των δεδομένων και η προστασία της ιδιωτικής ζωής στις επικοινωνίες. Ο ανεξάρτητος χαρακτήρας αυτών των αρχών, σε συνδυασμό με την εξειδικευμένη τους τεχνογνωσία, τους επέτρεψε να αντιμετωπίσουν αυτά τα ζητήματα πιο αποτελεσματικά από τις παραδοσιακές κυβερνητικές υπηρεσίες, συμβάλλοντας έτσι στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης του κοινού στον κρατικό μηχανισμό (Τσιφτσόγλου, 2015, σ. 159-168).

2.3.4. Οικονομικές Συνθήκες

Το οικονομικό τοπίο στην Ελλάδα κατά τα τέλη του 20ού αιώνα αποτέλεσε έναν άλλο βασικό παράγοντα που οδήγησε στη δημιουργία των ΑΑ. Η χώρα αντιμετώπιζε πολυάριθμες διαρθρωτικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών επιπέδων δημόσιου χρέους, της αναποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών και της έλλειψης ανταγωνισμού σε ζωτικούς οικονομικούς τομείς όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια και οι μεταφορές. Τα ζητήματα αυτά κατέστησαν αναγκαία τη δημιουργία ρυθμιστικών φορέων που θα μπορούσαν να επιβλέπουν την απελευθέρωση και την απορρύθμιση των αγορών, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές δραστηριότητες διέπονται από διαφανείς, αποτελεσματικές και πολιτικά ουδέτερες ρυθμίσεις (Ζύγουρα, 1992, 63-67).

Η ανεξαρτησία αυτών των αρχών ήταν απαραίτητη για να αποτραπεί η πολιτική επιρροή από το να επηρεάσει τον ανταγωνισμό της αγοράς και τις δημόσιες υπηρεσίες. Η Ελλάδα, όπως και πολλές άλλες χώρες κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, υιοθέτησε μια πιο αποκεντρωμένη προσέγγιση στη διακυβέρνηση, αναθέτοντας ρυθμιστικές και εποπτικές λειτουργίες σε ΑΑ για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αγοράς. Αφαιρώντας την επιρροή της πολιτικής από τη λήψη ρυθμιστικών αποφάσεων, οι ΑΑ διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση ενός πιο διαφανούς, αποτελεσματικού και ανταγωνιστικού οικονομικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, η ίδρυση των ΑΑ αντανακλούσε τις ευρύτερες παγκόσμιες τάσεις απελευθέρωσης και απορρύθμισης της αγοράς, ιδίως στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η έμφαση της ΕΕ στον ελεύθερο ανταγωνισμό και στην εναρμόνιση των οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών απαιτούσε από την Ελλάδα να εκσυγχρονίσει το ρυθμιστικό της πλαίσιο και να εισαγάγει ανεξάρτητους φορείς ικανούς να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τα πρότυπα της ΕΕ. Οι οικονομικές πιέσεις του εκσυγχρονισμού, σε συνδυασμό με την ανάγκη της Ελλάδας να συμμορφωθεί με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, συνέβαλαν καθοριστικά στη δημιουργία των ΑΑ (Κουλούρης, 1993).

Για παράδειγμα, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), ιδρύθηκε για να επιβλέπει την απελευθέρωση των αγορών ενέργειας, να ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό και να διασφαλίζει δίκαιη τιμολόγηση. Ο τομέας της ενέργειας, όπως και οι τηλεπικοινωνίες, ελεγχόταν επί μακρόν από κρατικά μονοπώλια και η αναποτελεσματικότητά του εμπόδιζε την οικονομική πρόοδο της Ελλάδας. Έτσι, επιβάλλοντας τις οδηγίες της ΕΕ για την απελευθέρωση της ενέργειας, η ΡΑΕ διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο στο άνοιγμα της αγοράς στους ιδιώτες ανταγωνιστές, διασφαλίζοντας ότι οι τιμές της ενέργειας θα αντανακλούσαν περισσότερο τις πραγματικές συνθήκες της αγοράς. Η ανεξάρτητη δομή της, της επέτρεψε να διαχειρίζεται σύνθετα ζητήματα όπως η αδειοδότηση, η παρακολούθηση των καταχρήσεων της αγοράς και η προώθηση των επενδύσεων στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, γεγονός που ευθυγράμμισε τις πολιτικές της Ελλάδας με τους ευρύτερους στόχους της ΕΕ για μια βιώσιμη και ανταγωνιστική αγορά ενέργειας (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας).

Ακολούθως, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ), ιδρύθηκε για να διασφαλίσει τη διαφάνεια και τη δικαιοσύνη στις χρηματοπιστωτικές αγορές, αντιμετωπίζοντας μακροχρόνια ζητήματα ανεπαρκούς εποπτείας και αναποτελεσματικότητας. Καθώς η Ελλάδα επεδίωκε να εκσυγχρονίσει τον χρηματοπιστωτικό της τομέα, η ανάγκη για μια

ανεξάρτητη αρχή που θα ρυθμίζει και θα εποπτεύει την αγορά κινητών αξιών ήταν κρίσιμη. Ο ρόλος της περιελάμβανε την εφαρμογή των χρηματοοικονομικών κανονισμών της ΕΕ, την παρακολούθηση των δημόσιων προσφορών και την πρόληψη της χειραγώγησης της αγοράς, γεγονός που συνέβαλε στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων-κεφαλαίων βάση της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Αυτή η διαφάνεια και το βελτιωμένο ρυθμιστικό περιβάλλον ήταν απαραίτητα για τον οικονομικό εκσυγχρονισμό και την ενσωμάτωση της Ελλάδας στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, χ.η.).

Συμπερασματικά, η ίδρυση των Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα οφείλεται σε έναν συνδυασμό πολιτικών, οικονομικών, διοικητικών και κοινωνικών παραγόντων. Η ανάγκη να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στους κρατικούς θεσμούς, να εκσυγχρονιστεί το ρυθμιστικό πλαίσιο σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές οικονομικές προκλήσεις και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης αποτέλεσαν βασικούς παράγοντες για τη δημιουργία αυτών των αρχών. Λειτουργώντας ανεξάρτητα από την πολιτική επιρροή και χρησιμοποιώντας εξειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη, οι ΑΑ διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση διαφάνειας, λογοδοσίας, αποτελεσματικότητας, και αποδοτικότητας της ελληνικής διακυβέρνησης. Οι αρχές αυτές αποτελούν έναν κρίσιμο μηχανισμό για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης διακυβέρνησης και τη διασφάλιση ότι οι δημόσιοι φορείς μπορούν να εξυπηρετούν αποτελεσματικά τις ανάγκες των πολιτών σε έναν ολοένα και πιο πολύπλοκο και διασυνδεδεμένο κόσμο.

Κεφάλαιο 3ο : Αξιολόγηση της λειτουργίας των ΑΑ στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό αξιολογείται κριτικά η λειτουργία τριών Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα, του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και του Συνηγόρου του Καταναλωτή, με βάση την αποτελεσματικότητα, τη λογοδοσία και τον αντίκτυπο στους αντίστοιχους τομείς τους. Η ανάλυση εξετάζει διάφορα βασικά κριτήρια, ξεκινώντας από το νομικό και θεσμικό τους πλαίσιο, αξιολογώντας τον βαθμό στον οποίο η σύσταση, οι εξουσίες και οι αρμοδιότητές τους ευθυγραμμίζονται με τις συνταγματικές και νομοθετικές εντολές. Αξιολογείται επίσης η λειτουργική αποτελεσματικότητα, εστιάζοντας στην ικανότητά τους να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τους στόχους τους, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των πόρων, της έγκαιρης λήψης αποφάσεων και του χειρισμού υποθέσεων ή καταγγελιών.

Η διαφάνεια και η λογοδοσία αποτελούν κρίσιμες πτυχές, δίνοντας έμφαση στους μηχανισμούς για τη διασφάλιση της ανοικτότητας των λειτουργιών, τη δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών και την τήρηση των δεοντολογικών και διαδικαστικών προτύπων. Επιπλέον, εξετάζονται η προσαρμοστικότητα και η καινοτομία τους, ιδίως η ανταπόκρισή τους στις αναδυόμενες προκλήσεις, η τεχνολογική ενσωμάτωση και η ικανότητά τους για θεσμικό εκσυγχρονισμό. Τέλος, η αξιολόγηση εξετάζει τον συνολικό αντίκτυπο και την εμπιστοσύνη του κοινού, υπογραμμίζοντας τον ρόλο τους στη βελτίωση της διακυβέρνησης, την προστασία των δικαιωμάτων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στον δημόσιο και ρυθμιστικό τομέα της χώρας.

Κάθε υποενότητα επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη ΑΑ, δικαιολογώντας τη συμπερίληψή της λόγω του κρίσιμου ρόλου της στην ενίσχυση της διακυβέρνησης, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την προώθηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών.

3.1. Αξιολόγηση της λειτουργίας του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)

Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) είναι μια συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή, αρμόδια για τις διαδικασίες πρόσληψης και επιλογής προσωπικού για τον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα στην Ελλάδα. Η πρωταρχική του λειτουργία, η οποία διέπεται από τον Νόμο 4765/2021, δίνει έμφαση

στη διαφάνεια, την αντικειμενικότητα και την αξιοκρατία στις διαδικασίες στελέχωσης. Το παρόν κεφάλαιο αξιολογεί την Ετήσια Έκθεση του ΑΣΕΠ για το 2023 και στις βασικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του έτους (ΑΣΕΠ, 2023).

Το συνταγματικό καθεστώς και το νομοθετικό πλαίσιο του ΑΣΕΠ το καθιστούν θεμέλιο της στελέχωσης του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα. Η ανεξαρτησία του από την κυβερνητική εποπτεία διασφαλίζει την αμεροληψία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Το ΑΣΕΠ εποπτεύει τις προσλήψεις μέσω αντικειμενικών κριτηρίων, συμπεριλαμβανομένων γραπτών εξετάσεων, αξιολογήσεων δεξιοτήτων και δομημένων συνεντεύξεων. Το 2023, η Αρχή εκτέλεσε τον πρώτο πανελλήνιο γραπτό διαγωνισμό της, ένα σημαντικό ορόσημο που ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες τάσεις στις προσλήψεις βάσει ικανοτήτων (ΑΣΕΠ, 2023).

Ο διαγωνισμός του 2023 ανέδειξε την ικανότητα του ΑΣΕΠ για επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα μεγάλης κλίμακας, με περισσότερους από 77.000 συμμετέχοντες να εξετάζονται σε γνώσεις και δεξιότητες. Η εκδήλωση αυτή σηματοδότησε τη στροφή από την εξάρτηση από τα τυπικά προσόντα προς μια πιο δυναμική και περισσότερο αξιοκρατική αξιολόγηση των ικανοτήτων των υποψηφίων. Τέτοιες πρωτοβουλίες σηματοδοτούν τη στρατηγική δέσμευση του ΑΣΕΠ για τον εκσυγχρονισμό των λειτουργιών του και των πρακτικών πρόσληψης (ΑΣΕΠ, 2023).

Πιο αναλυτικά, η επιτυχής διεξαγωγή του πανελλήνιου γραπτού διαγωνισμού του ΑΣΕΠ τον Μάρτιο του 2023, αναδεικνύει τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της αρχής. Αυτό το γεγονός σηματοδότησε τη στροφή προς σύγχρονες, βασισμένες στις δεξιότητες μεθόδους αξιολόγησης που ευθυγραμμίζονται καλύτερα με τις παγκόσμιες πρακτικές πρόσληψης, αφήνοντας πίσω το παλαιό σύστημα που ήταν σε ένα βαθμό βασισμένο στις πελατειακές σχέσεις. Ο διαγωνισμός προσέλκυσε 77.073 συμμετέχοντες, οι οποίοι αξιολογήθηκαν τόσο σε επίπεδο γνώσεων όσο και σε επίπεδο πρακτικών δεξιοτήτων σχετικών με τους μελλοντικούς τους ρόλους. Αυτό το καινοτόμο πλαίσιο διπλής αξιολόγησης αντικατοπτρίζει τη δέσμευση του ΑΣΕΠ να διασφαλίσει ότι το προσωπικό του δημόσιου τομέα δεν είναι μόνο ενημερωμένο αλλά και ικανό να εφαρμόζει αποτελεσματικά τις δεξιότητές του σε δυναμικά εργασιακά περιβάλλοντα (ΑΣΕΠ, 2023).

Ο διαγωνισμός ανέδειξε τελικά 14.837 επιτυχόντες υποψηφίους, οι οποίοι κάλυψαν 6.260 θέσεις σε διάφορους δημόσιους φορείς. Αυτό αποδεικνύει την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα του ΑΣΕΠ στη διαχείριση διαδικασιών πρόσληψης μεγάλου

όγκου. Εγκαταλείποντας την αποκλειστική εξάρτηση από τα τυπικά προσόντα, το ΑΣΕΠ υιοθέτησε μια πιο ολιστική προσέγγιση, η οποία δίνει προτεραιότητα στις ικανότητες που είναι απαραίτητες για τη σύγχρονη δημόσια διοίκηση. Η μετάβαση αυτή αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού στον ελληνικό δημόσιο τομέα, τηρώντας παράλληλα τις αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας (ΑΣΕΠ, 2023).

Επιπλέον, η ψήφιση του Νόμου 5062/2023 εισήγαγε ένα ανανεωμένο πλαίσιο για το διορισμό ανώτερων στελεχών στο δημόσιο τομέα, διευρύνοντας περαιτέρω τις αρμοδιότητες του ΑΣΕΠ. Ο νόμος επιβάλλει τη χρήση γραπτών αξιολογήσεων για την αξιολόγηση της επιχειρηματολογίας των υποψηφίων, της διαχειριστικής τους αποτελεσματικότητας και της ικανότητάς τους να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των ηγετικών θέσεων. Με την επισημοποίηση αυτών των κριτηρίων αξιολόγησης, το ΑΣΕΠ έχει ως στόχο να δημιουργήσει μια πιο αντικειμενική και διαφανή διαδικασία για την επιλογή υψηλόβαθμων στελεχών του δημόσιου τομέα (ΑΣΕΠ, 2023).

3.1.2. Νομικές και Εποπτικές λειτουργίες

Ο ρόλος του ΑΣΕΠ ως εγγυητή της διαδικαστικής ακεραιότητας γίνεται εμφανής και από τον όγκο των υποθέσεων που χειρίστηκε, αναφορικά με τη διαχείριση των διαφορών που σχετίζονται με τις προσλήψεις το 2023. Η Αρχή με τριμελή σύνθεση εξέτασε συνολικά 445 αποφάσεις. Από αυτές, οι 150 αφορούσαν αυτεπάγγελτο έλεγχο για πίνακες επιλογές σχετικά με την πρόσληψη και το διορισμό συνολικά 5.026 υποψηφίων καθώς και 1.185 ενστάσεις σχετικά με το διορισμό τους. Ακολούθως, οι 84 αφορούσαν την εξέταση αιτήσεων θεραπείας, οι 16 την συμμόρφωση σε αποφάσεις διοικητικών δικαστηρίων, 192 τον έλεγχο νομιμότητας πινάκων για υποψήφιους όσο αφορά τη σειρά προτεραιότητας και κατάταξης στον κλάδο και την ειδικότητα υποψηφίων Εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ΕΑΕ) και μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, οι 3 αποφάσεις αφορούσαν και αυτές την εξέταση αιτήσεων θεραπείας, όμως μετά την αναδιαμόρφωση πινάκων κατάταξης των υποψηφίων Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τα έτη 2019 και 2022 (ΑΣΕΠ, 2023, σ. 33).

Γράφημα 3: Κατηγοριοποίηση αποφάσεων τριμελών τμημάτων με βάση το αντικείμενο ελέγχου

Πηγή: ΑΣΕΠ, 2023. ΣΧΕΔΙΟ ΑΙΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΣΕΠ 2023.

Εν συνεχεία, το ΑΣΕΠ με μονομελή σύνθεση εξέδωσε 811 αποφάσεις. Πιο αναλυτικά, 468 από αυτές αφορούσαν τον έλεγχο νομιμότητας πινάκων διαδικασιών πρόσληψης εποχικών εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (ΣΟΧ). Επιπλέον, 12 αποφάσεις είχαν να κάνουν με την εξέταση ενστάσεων υποψηφίων για θέσεις με Συμβάσεις Μίσθωσης Έργου (ΣΜΕ), με διάρκεια απασχόλησης 1 έτους. Τέλος, 25 αφορούσαν ξανά ενστάσεις υποψηφίων κατά των πινάκων κατάταξης του Επικουρικού Προσωπικού, των Υγειονομικών Περιφερειών του Υπουργείου Υγείας, και των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας. Επιπροσθέτως, 305 αποφάσεις αφορούσαν την αναπλήρωση 1.842 υποψηφίων, οι οποίοι αρνήθηκαν τον διορισμό τους ή παραιτήθηκαν έπειτα από την προκήρυξη μόνιμου προσωπικού (ΑΣΕΠ, 2023, σ. 34).

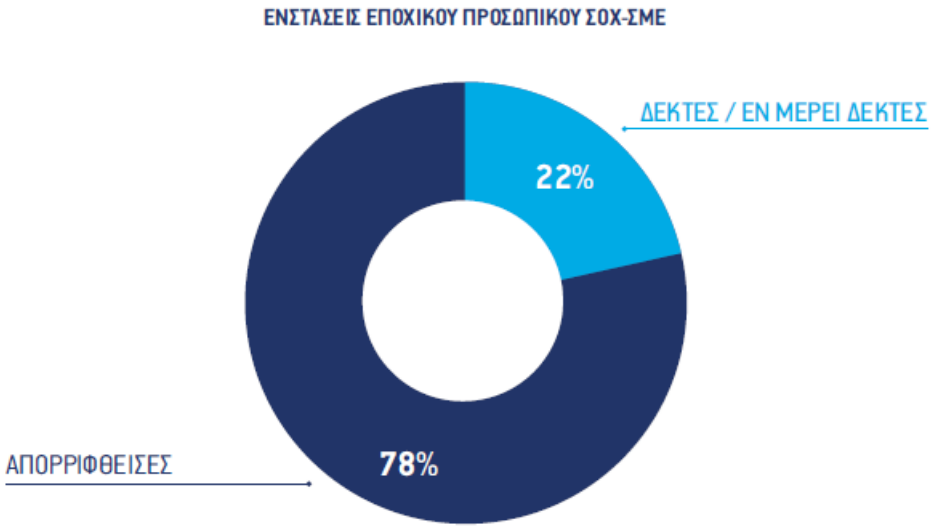

Πηγή: ΑΣΕΠ, 2023. ΣΧΕΔΙΟ ΑΙΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΣΕΠ 2023.

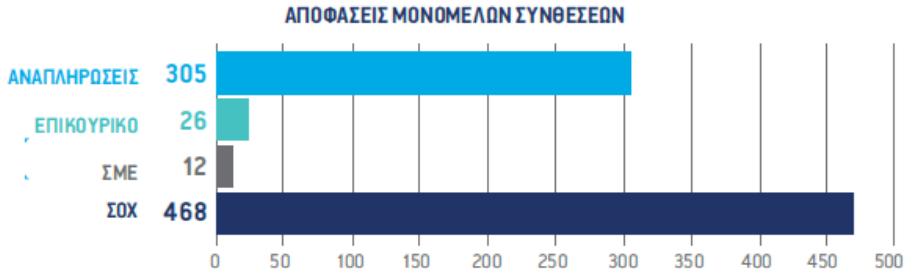

Γράφημα 4: Κατηγοριοποίηση αποφάσεων μονομελών οργάνων με βάση το αντικείμενο ελέγχου.

Πηγή: ΑΣΕΠ, 2023. ΣΧΕΔΙΟ ΑΙΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΣΕΠ 2023.

Το ΑΣΕΠ τονίζει τη σημαντικότητα της θέσης του Διευθυντή Νομικών Υπηρεσιών, δίνοντας έμφαση στις πολύπλευρες αρμοδιότητες του ρόλου, που απαιτούν εξειδίκευση στις νομικές διαδικασίες, τη διαχείριση δικαστικών υποθέσεων και τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία. Η θέση περιλαμβάνει την επίβλεψη της προετοιμασίας ολοκληρωμένων διοικητικών φακέλων για δικαστικές υποθέσεις, τη σύνταξη λεπτομερών εκθέσεων υπεράσπισης και το συντονισμό με τα νομικά όργανα του κράτους για την εκπροσώπηση στο δικαστήριο. Το 2023, η Διεύθυνση διεκπεραίωσε 241 δικαστικές υποθέσεις, εξέδωσε 237 διοικητικές γνωμοδοτήσεις και παρέλαβε 275 αποφάσεις, αναδεικνύοντας τον κομβικό της ρόλο στις νομικές διαδικασίες. Βασικές αποφάσεις στο συνταγματικό και διοικητικό δίκαιο, όπως αποφάσεις σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και τα οικογενειακά επιδόματα, υπογραμμίζουν τη στρατηγική σημασία του ρόλου της στη διαμόρφωση της θεσμικής πολιτικής. Επιπροσθέτως, η ικανότητα της αρχής να διατηρεί ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό ακυρώσεων, παρά τη διαχείριση ενός πρωτοφανούς όγκου δραστηριοτήτων πρόσληψης, αποτελεί απόδειξη, ως προελέχθη, της διαδικαστικής της ακεραιότητας. Αυτές οι νομικές λειτουργίες όχι μόνο διατηρούν τη φήμη του ΑΣΕΠ ως δίκαιου κριτή στη διαδικασία πρόσληψης, αλλά συμβάλλουν επίσης στην εμπιστοσύνη του κοινού στις δραστηριότητές του (ΑΣΕΠ, 2023, σ. 77-78).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ				
ΕΙΔΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΕΤΟΣ 2021	ΠΟΣΟΣΤΟ	ΕΤΟΣ 2023	ΠΟΣΟΣΤΟ
Θετικές Αποφάσεις	27	7,48%	25	9,09%
Απορριπτικές Αποφάσεις	262	72,58%	179	65,09%
Παραπεμπτικές	13	3,60%	15	5,46%
Παραιτήσεις	59	16,34%	56	20,36%
Σύνολο Αποφάσεων	361		275	

Πίνακας 4: Αποφάσεις δικαστηρίων που εισήλθαν στο ΑΣΕΠ τα έτη 2022 και 2023

ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ		
ΕΙΔΟΣ	ΕΤΟΣ 2022	ΕΤΟΣ 2023
Εισαχθείσες Δικαστικές Υποθέσεις	205	241
Συνταχθείσες Εκθέσεις Απόψεων	240	237
Αποφάσεις που Εκτελέστηκαν	23	26
Υποψήφιοι που διορίστηκαν	7	14

Πίνακας 5: Δικαστικές υποθέσεις που εισήλθαν στο ΑΣΕΠ τα έτη 2022 και 2023

Πηγή: ΑΣΕΠ, 2023. ΣΧΕΔΙΟ ΑΙΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΑΣΕΠ 2023.

3.1.3. Τεχνολογική ενσωμάτωση

Για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας, το ΑΣΕΠ επένδυσε σε ψηφιακές καινοτομίες το 2023. Τα βασικά έργα περιλάμβαναν την ανάπτυξη μιας πλατφόρμας προσομοίωσης εξετάσεων που ενσωματώθηκε στον επίσημο ισότοπο του, ένα σύστημα διαχείρισης συνεντεύξεων και μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων για τη συσχέτιση των μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών με τις προκηρυσσόμενες θέσεις. Οι πρωτοβουλίες αυτές αντιπροσωπεύουν την προληπτική προσέγγιση του ΑΣΕΠ για τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών πρόσληψής του, βελτιώνοντας παράλληλα την προσβασιμότητα και την εμπειρία χρήστη για τους υποψηφίους. Τέτοιες τεχνολογικές εξελίξεις αναμένεται να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στον εξορθολογισμό των μελλοντικών κύκλων προσλήψεων και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τις επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας (ΑΣΕΠ, 2023).

3.1.4. Επίδραση στην αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα

Οι σχολαστικές και διαφανείς διαδικασίες προσλήψεων του ΑΣΕΠ συνέβαλαν σημαντικά στην εύρυθμη λειτουργία του δημόσιου τομέα της Ελλάδας το 2023. Επεξεργαζόμενη πάνω από 308.000 αιτήσεις για 8.144 μόνιμες θέσεις, η αρχή απέδειξε την ικανότητά της να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις ανάγκες στελέχωσης μεγάλης κλίμακας. Επιπλέον, η προσήλωση του ΑΣΕΠ σε προκαθορισμένα κριτήρια και ο προληπτικός χειρισμός των διαφορών διασφάλισαν ότι τα αποτελέσματα των προσλήψεων δεν ήταν μόνο αποτελεσματικά αλλά και δίκαια (ΑΣΕΠ, 2023).

Τα επιτεύγματα αυτά υπογραμμίζουν τον κρίσιμο ρόλο του ΑΣΕΠ στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους φορείς του δημόσιου τομέα. Υποστηρίζοντας τις αρχές της αξιοκρατίας και της αντικειμενικότητας, το ΑΣΕΠ μετριάζει τους κινδύνους που συνδέονται με την ευνοιοκρατία και τον νεποτισμό, ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο, η αντιμετώπιση των διαδικαστικών περιπλοκών και ο περαιτέρω εξορθολογισμός των λειτουργιών του θα είναι ουσιαστικής σημασίας για να διατηρήσει το ΑΣΕΠ τον αντίκτυπό του και να συνεχίσει να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες απαιτήσεις του δημόσιου τομέα (ΑΣΕΠ, 2023).

3.2. Αξιολόγηση της λειτουργίας της Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι μια συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή που έχει ως αποστολή την εποπτεία και την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) και των συναφών εθνικών νόμων. Λειτουργώντας μέσα σε ένα ταχέως εξελισσόμενο τεχνολογικό και ρυθμιστικό τοπίο, η αρχή αυτή διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαφύλαξη των προσωπικών δεδομένων και στη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής των νόμων περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής σε ολόκληρη τη χώρα (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

3.2.1. Ενισχυμένα μέτρα επιβολής και πρόληψης

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα κατέγραψε σημαντική πρόοδο το 2022, η οποία αποδεικνύεται από τη σημαντική αύξηση των μέτρων επιβολής της νομοθεσίας. Επιβλήθηκαν πρόστιμα που ξεπέρασαν τα 30 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας κατακόρυφη αύξηση από 414.000 ευρώ το 2021. Ενώ οι κυρώσεις αυτές λειτουργούν αποτρεπτικά για τη μη συμμόρφωση, η αρχή αυτή επισημαίνει ότι ο στόχος της δεν είναι τιμωρητικός, αλλά η καλλιέργεια κουλτούρας συμμόρφωσης μεταξύ των υπευθύνων επεξεργασίας και των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων, είναι πρωταρχικός σκοπός για την εύρυθμη λειτουργία της. Η προσέγγιση αυτή ευθυγραμμίζεται με το ευρύτερο πνεύμα της επιβολής του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία των Δεδομένων, με στόχο την υιοθέτηση της συστημικής τήρησης των αρχών προστασίας της ιδιωτικής ζωής και όχι αποκλειστικά σε κυρώσεις (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

Οι προληπτικές πολιτικές αποτέλεσαν επίσης σημαντική πρωτοβουλία της λειτουργίας της. Η αρχή διενήργησε αυτεπάγγελτους ελέγχους για να αξιολογήσει τη συμμόρφωση με τους νόμους περί προστασίας δεδομένων, ιδίως σε τομείς όπως η διαδικτυακή εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη, οι οποίοι γνώρισαν αυξημένο έλεγχο ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Για παράδειγμα, ασχολήθηκε με ζητήματα που αφορούσαν την αθέμιτη χρήση προσωπικών δεδομένων σε συστήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εκδίδοντας διορθωτικά μέτρα και συστάσεις προς το Υπουργείο Παιδείας (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022)

3.2.2. Προώθηση της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της ευαισθητοποίησης στην προστασία των δεδομένων, η αρχή υλοποίησε εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που απευθύνονταν τόσο σε επιχειρήσεις όσο και σε ιδιώτες. Το έργο «byDesign», το οποίο ολοκληρώθηκε με επιτυχία σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, αποτελεί παράδειγμα αυτών των προσπαθειών. Επιπλέον, η αρχή δρομολόγησε το έργο «byDefault» το 2022, το οποίο αποσκοπούσε στη δημιουργία μιας πλατφόρμας πληροφόρησης για τους υπεύθυνους προστασίας δεδομένων και τους επαγγελματίες (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

3.2.3. Συμβολή στην ανάπτυξη πολιτικής

Επιπλέον, η Αρχή συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση των πολιτικών προστασίας δεδομένων εκδίδοντας γνωμοδοτήσεις επί νομοθετικών προτάσεων, όπως αυτές που αφορούν την τηλεργασία και την κυβερνοασφάλεια στον δημόσιο τομέα. Οι συνεισφορές αυτές υπογραμμίζουν την εύρυθμη λειτουργία της, και τη δέσμευση της Αρχής να διασφαλίσει ότι οι αναδυόμενοι νόμοι ευθυγραμμίζονται με τις αρχές του Γενικού Κανόνα για την Προστασία των Δεδομένων, μειώνοντας έτσι τις νομικές ασάφειες και ενισχύοντας τη λογοδοσία στις πρακτικές επεξεργασίας δεδομένων (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

Συμπερασματικά, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει επιδείξει σημαντική αποτελεσματικότητα στην τήρηση της νομοθεσίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και στην προώθηση της κουλτούρας συμμόρφωσης στη χώρα. Μέσω προληπτικών μέτρων και συνεισφορών σε θέματα πολιτικής, η Αρχή έχει αντιμετωπίσει αποτελεσματικά πολύπλοκες προκλήσεις στο ταχέως εξελισσόμενο τοπίο της προστασίας δεδομένων. Η επιβολή σημαντικών προστίμων και η διενέργεια ελέγχων υπογραμμίζει τη δέσμευσή της για την αποτροπή της μη συμμόρφωσης, ενώ τα εκπαιδευτικά της προγράμματα έχουν ενισχύσει την ευαισθητοποίηση του κοινού και των εργαζομένων.

3.3. Αξιολόγηση της Λειτουργίας του Συνηγόρου του Καταναλωτή

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, ο οποίος ιδρύθηκε με το Νόμο 3297/2004, λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή στην Ελλάδα, επιφορτισμένη με την εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, ιδίως εκείνων που προκύπτουν από συμβατικές συμφωνίες μεταξύ καταναλωτών και προμηθευτών. Λειτουργεί σε ευθυγράμμιση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και τα νομικά πλαίσια που αποσκοπούν στην προώθηση της προστασίας των καταναλωτών και της αποτελεσματικότητας της αγοράς (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Ο Συνήγορος διευκολύνει πρωτίστως τη φιλική επίλυση των διαφορών μεταξύ καταναλωτών και επιχειρήσεων, εφαρμόζοντας τις αρχές της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας και της προσβασιμότητας. Διασφαλίζει ότι οι καταναλωτές διαθέτουν έναν μηχανισμό προσφυγής χωρίς κόστος και ταχύτατα, μειώνοντας την εξάρτηση από τις δικαστικές διαδικασίες. Επιπλέον, ο Συνήγορος λειτουργεί ως διαμεσολαβητής για διασυνοριακές διαφορές μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Καταναλωτών Ελλάδας, ενισχύοντας έτσι τη διακρατική του σημασία (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Ο Συνήγορος έχει επιτύχει ποσοστό επίλυσης σχεδόν 80% το 2023, με το 67,7% των επιλύσεων να είναι υπέρ των καταναλωτών, γεγονός που υπογραμμίζει την αποτελεσματικότητά του. Κατά μέσο όρο, οι υποθέσεις επιλύονται εντός 96 ημερών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις λόγω της υποστελέχωσης, η οποία έχει επιβαρύνει τους πόρους εν μέσω αυξανόμενου φόρτου εργασίας. Αυτή η αποτελεσματικότητα είναι κρίσιμη σε μια πολύπλοκη αγορά όπου οι διαφορές συχνά απορρέουν από ασαφείς τιμές, συμβατικούς όρους και ποιότητα υπηρεσιών (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Πέρα από την επίλυση διαφορών, ο Διαμεσολαβητής επιβλέπει την τήρηση του Κώδικα Δεοντολογίας Καταναλωτών, παρέχει συμβουλές για συστημικά ζητήματα όπως οι παρατυπίες στην τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας και συνηγορεί κατά των πρακτικών εκμετάλλευσης. Για παράδειγμα με βάση την ετήσια έκθεση του 2023, κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, ο Συνήγορος ασχολήθηκε με την απάτη στο ηλεκτρονικό εμπόριο, εξασφαλίζοντας την αποκατάσταση των καταναλωτών μέσω συντονισμένων νομικών ενεργειών (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Τέλος, αξιολογώντας τη λειτουργία του, φαίνεται πως ο Συνήγορος διασφαλίζει ότι οι υπηρεσίες του είναι προσβάσιμες μέσω ψηφιακών πλατφορμών, επιτρέποντας στους πολίτες να υποβάλλουν καταγγελίες ηλεκτρονικά. Ο εκσυγχρονισμός αυτός ευθυγραμμίζεται με τη δέσμευσή του για ισότιμη πρόσβαση, παρέχοντας πολύγλωσση υποστήριξη για διασυνοριακά ζητήματα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Κεφάλαιο 4ο : Βασικές Προκλήσεις ΑΑ στην Ελλάδα

4.1. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης στη λειτουργία του ΑΣΕΠ

4.1.1. Πολύπλοκες διαδικασίες πρόσληψης

Παρόλο που η υιοθέτηση σύγχρονων τεχνικών αξιολόγησης από το ΑΣΕΠ αποτελεί σημαντική πρόοδο στις πρακτικές πρόσληψης, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών του παραμένει μια αξιοσημείωτη πρόκληση. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στις διαδικασίες επιλογής για ανώτερους ρόλους στον δημόσιο τομέα που εισήχθησαν με τον Νόμο 5062/2023. Ο νόμος επιτάσσει πολύπλευρες αξιολογήσεις, συμπεριλαμβανομένων γραπτών αξιολογήσεων, δομημένων συνεντεύξεων και συνολικής εξέτασης των προσόντων των υποψηφίων. Ενώ μια τέτοια προσέγγιση εξασφαλίζει αυστηρή αξιολόγηση, η εφαρμογή της έχει αποκαλύψει διαδικαστικές ανεπάρκειες (ΑΣΕΠ, 2023).

Τα πολλαπλά επίπεδα αξιολόγησης, σε συνδυασμό με λεπτομερή κριτήρια, απαιτούν συχνά εκτεταμένους πόρους και χρόνο για την αποτελεσματική εκτέλεση. Οι πολυπλοκότητες αυτές μπορεί να οδηγήσουν σε καθυστερήσεις στη λήψη αποφάσεων και σε παρατεταμένα χρονοδιαγράμματα για την ολοκλήρωση των διορισμών, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει τη συνολική αποτελεσματικότητα των λειτουργιών του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, ο περίπλοκος χαρακτήρας αυτών των διαδικασιών δημιουργεί περιθώρια για υποκειμενικές ερμηνείες, ιδίως σε μεταγενέστερα στάδια, υπονομεύοντας τα αντικειμενικά πρότυπα που επιδιώκει να διατηρήσει το ΑΣΕΠ. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί τον εξορθολογισμό των πλαισίων πρόσληψης και την εξάλειψη των περιττών πλεονασμών, διατηρώντας παράλληλα την αυστηρότητα των αξιολογήσεων (ΑΣΕΠ, 2023).

4.1.2. Περιορισμένοι πόροι

Η επιχειρησιακή ικανότητα του ΑΣΕΠ δοκιμάστηκε σημαντικά το 2023 λόγω του πρωτοφανούς όγκου αιτήσεων που έλαβε για μόνιμες θέσεις. Η αρχή αντιμετώπισε προκλήσεις για την αποτελεσματική επεξεργασία του μεγάλου όγκου αιτήσεων, διατηρώντας παράλληλα τα πρότυπα της διαφάνειας και της αξιοκρατίας. Παρόλο που η υιοθέτηση ψηφιακών εργαλείων από το ΑΣΕΠ βοήθησε στην άμβλυνση ορισμένων από αυτές τις προκλήσεις, οι τρέχουσες τεχνολογικές δυνατότητες και οι ανθρώπινοι

πόροι του δεν επαρκούν για να χειριστεί αποτελεσματικά τέτοιες προσπάθειες πρόσληψης μεγάλης κλίμακας (ΑΣΕΠ, 2023).

Η περιορισμένη διαθεσιμότητα προσωπικού για την εποπτεία και την εκτέλεση των δραστηριοτήτων πρόσληψης προσθέτει στην επιχειρησιακή πίεση του ΑΣΕΠ. Για παράδειγμα, η ικανότητά του να αντιμετωπίζει αμέσως τις διαφορές και τις ενστάσεις παρεμποδίζεται από τον τεράστιο αριθμό των υποθέσεων που απαιτούν επανεξέταση. Μόνο το 2023, το ΑΣΕΠ διεκπεραίωσε πάνω από 1.200 ενστάσεις και 126 αιτήσεις επανόρθωσης που αφορούσαν αποφάσεις πρόσληψης. Η αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού του και η επένδυση σε προηγμένες τεχνολογικές λύσεις, θα μπορούσαν να μετριάσουν αυτές τις πιέσεις και να ενισχύσουν την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα του ΑΣΕΠ. Η ενίσχυση αυτών των ικανοτήτων θα είναι απαραίτητη για το ΑΣΕΠ προκειμένου να διατηρήσει τις επιδόσεις του και να ανταποκριθεί προληπτικά στις μελλοντικές απαιτήσεις (ΑΣΕΠ, 2023).

4.1.3. Διαφάνεια στους διορισμούς ανώτερων στελεχών

Η πρόσληψη ανώτερων στελεχών παρουσιάζει μοναδικές προκλήσεις που έχουν επιπτώσεις στην αξιοπιστία και την ανεξαρτησία του ΑΣΕΠ. Ενώ το ΑΣΕΠ έχει εισαγάγει αντικειμενικά μέτρα όπως γραπτές εξετάσεις και δομημένες συνεντεύξεις για την αξιολόγηση των υποψηφίων για ανώτερους ρόλους, η μερική εμπλοκή πολιτικών διορισμένων στα τελευταία στάδια αυτών των διαδικασιών δημιουργεί ανησυχίες. Η πολιτική επιρροή, ακόμη και σε περιορισμένες μορφές, κινδυνεύει να υπονομεύσει τις αξιοκρατικές αρχές που το ΑΣΕΠ έχει εντολή να υποστηρίζει (ΑΣΕΠ, 2023).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συμμετοχή αυτή έχει οδηγήσει σε αντιλήψεις μεροληψίας, οι οποίες θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στις αποφάσεις του ΑΣΕΠ. Η διασφάλιση της ακεραιότητας των διορισμών σε ανώτερο επίπεδο απαιτεί μια πιο αυτόνομη διαδικασία, απαλλαγμένη από εξωτερικές παρεμβάσεις. Η αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για τη μείωση του πεδίου της πολιτικής συμμετοχής και η ενίσχυση των μηχανισμών εποπτείας αυτών των διορισμών θα βοηθούσε στην ενίσχυση της αξιοπιστίας του ΑΣΕΠ. Διατηρώντας την αυστηρή τήρηση των αρχών της αξιοκρατίας, το ΑΣΕΠ μπορεί να ενισχύσει τη φήμη του ως δίκαιη, αμερόληπτη και ανεξάρτητη αρχή (ΑΣΕΠ, 2023).

4.2. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης στη λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

4.2.1. Περιορισμένοι Πόροι

Η περιορισμένη στελέχωση και οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα αναδείχθηκαν ως επαναλαμβανόμενο θέμα στην έκθεση του 2022. Λειτουργώντας με μόλις 50 υπαλλήλους από τις 75 εγκεκριμένες θέσεις, η αρχή δυσκολεύεται να συμβαδίσει με τον αυξανόμενο φόρτο εργασίας της. Αυτή η έλλειψη όχι μόνο εμποδίζει την ικανότητα της να διεξάγει προληπτικούς ελέγχους και έρευνες, αλλά καθυστερεί επίσης την ανταπόκρισή της στις καταγγελίες. Συγκρίσεις με τις αντίστοιχες αρχές στην Ουγγαρία (128 άτομα προσωπικό) και τις Κάτω Χώρες (270 άτομα προσωπικό) αναδεικνύουν τη διαφορά και υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για αυξημένες επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

4.2.2. Τεχνολογικές προκλήσεις

Καθώς οι τεχνολογικές εξελίξεις συνεχίζουν να ξεπερνούν τα ρυθμιστικά πλαίσια, η αρχή αντιμετωπίζει προκλήσεις για την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) και η λήψη αποφάσεων με αλγόριθμους. Η αρχή σημείωσε την απουσία ρητών διατάξεων για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των εργαλείων ΤΝ στα σχετικά σχέδια νομοθεσίας. Αυτό το ρυθμιστικό κενό δημιουργεί κινδύνους για τα δεδομένα, καθώς η ανεπαρκής εποπτεία μπορεί να οδηγήσει σε ακούσιες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους στην ιδιωτική ζωή. Γι' αυτό το λόγο η αρχή ζήτησε μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο για τη ρύθμιση της ΤΝ, τονίζοντας την ανάγκη για σαφή μέτρα λογοδοσίας και εγγυήσεις προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

4.2.3. Έλλειψη Υποδομών

Οι προσπάθειες για την εξασφάλιση νέων εγκαταστάσεων εμποδίζονται από οικονομικά και διοικητικά εμπόδια, επιδεινώνοντας τις λειτουργικές δυσκολίες. Η έξωση ενός από τους ορόφους των γραφείων της το 2023 λόγω ανεπίλυτων διαφορών μίσθωσης, υπογραμμίζει την επισφαλή κατάσταση των υποδομών της. Οι αντιξοότητες

αυτές υποβαθμίζουν την ικανότητα της αρχής να διατηρεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον εργασίας και να εκπληρώνει αποτελεσματικά την αποστολή της (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

Για να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά της, η αρχή πρέπει να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις της σε πόρους και επιχειρησιακές ελλείψεις. Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να θέσει ως προτεραιότητα την αύξηση του προϋπολογισμού και του προσωπικού της αρχής, φέρνοντάς τα πιο κοντά στα πρότυπα άλλων εποπτικών αρχών της ΕΕ. Επιπλέον, οι στοχευμένες επενδύσεις στην τεχνολογία και τις υποδομές θα επιτρέψουν στην αρχή να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τον αυξανόμενο φόρτο εργασίας της και να αντιμετωπίσει προληπτικά τις αναδυόμενες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

Η συνεργασία με άλλους ρυθμιστικούς φορείς και διεθνείς οργανισμούς, όπως αποδεικνύεται από τη συμμετοχή της σε πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων, θα πρέπει να επεκταθεί για την αξιοποίηση της κοινής τεχνογνωσίας και των πόρων. Η προσέγγιση αυτή θα υποστηρίξει επίσης την εναρμόνιση των πρακτικών προστασίας δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ, εξασφαλίζοντας μια πιο συνεπή εφαρμογή των αρχών του Γενικού Κανονισμού της Προστασίας Δεδομένων (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2022).

4.3. Προκλήσεις και πεδία βελτίωσης του Συνηγόρου του Καταναλωτή

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή κατέχει καθοριστικό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών και στη διευκόλυνση της φιλικής επίλυσης των ενδεχόμενων διαφορών. Ωστόσο, η πιο πρόσφατη ετήσια έκθεση του 2023 εντοπίζει διάφορες προκλήσεις που εμποδίζουν την αποτελεσματικότητά του. Οι προκλήσεις αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε περιορισμούς πόρων, διαδικαστικούς περιορισμούς και εξελισσόμενη δυναμική της αγοράς (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.1. Περιορισμένοι πόροι

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο Συνήγορος του Καταναλωτή είναι η χρόνια υποστελέχωση. Παρά τη σημαντική αύξηση του αριθμού των αναφορών που ελήφθησαν το 2023 (19,7% περισσότερες από το 2022), τα επίπεδα απασχόλησης του προσωπικού παρέμειναν στάσιμα. Το εργατικό δυναμικό της Αρχής περιλαμβάνει μόνο 50 υπαλλήλους, πολλοί από τους οποίους είναι έκτακτοι υπάλληλοι. Αυτή η περιορισμένη συγκέντρωση ανθρώπινου δυναμικού επιβάρυνε την ικανότητα της Αρχής να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τον αυξημένο όγκο καταγγελιών, με αποτέλεσμα την ελαφρά επιδείνωση του μέσου χρόνου επίλυσης, ο οποίος αυξήθηκε κατά δύο ημέρες σε σύγκριση με το 2022 (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Οι οικονομικές δυνατότητες που χορηγήθηκαν στον Διαμεσολαβητή υπολείπονταν επίσης των επιχειρησιακών αναγκών. Οι πραγματικές αναλήψεις από τον προϋπολογισμό ήταν κατά 16,5% χαμηλότερες από το διατιθέμενο ποσό, περιορίζοντας την ικανότητα του οργανισμού να επεκτείνει τις δυνατότητές του ή να επενδύσει σε περαιτέρω βελτιώσεις (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.2. Μη δεσμευτικός χαρακτήρας των αποφάσεων

Ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Συνηγόρου του Καταναλωτή περιορίζεται εγγενώς από τον εθελοντικό χαρακτήρα των διαδικασιών του. Οι αποφάσεις που προτείνει η Αρχή δεν έχουν νομικά δεσμευτική ισχύ, αφήνοντας τη συμμόρφωση στη διακριτική ευχέρεια των εμπλεκόμενων μερών. Ενώ οι περισσότεροι φορείς επιδεικνύουν καλή θέληση για να συμμορφωθούν με τις συστάσεις του Συνηγόρου, ένα μικρό αλλά σημαντικό μέρος των διαφορών παραμένει ανεπίλυτο είτε λόγω έλλειψης ανταπόκρισης από τους φορείς είτε λόγω παύσης των δραστηριοτήτων τους. Αυτό το εθελοντικό πλαίσιο περιορίζει την ικανότητα του Διαμεσολαβητή να διασφαλίσει τη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις όπου το ένα μέρος αρνείται να συνεργαστεί (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.3. Αυξημένη πολυπλοκότητα των διαφορών

Ο αυξανόμενος αριθμός και η πολυπλοκότητα των καταγγελιών σε τομείς όπως οι υπηρεσίες υγείας, η εκπαίδευση και το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελούν επίσης μια σημαντική πρόκληση. Για παράδειγμα, η Αρχή έπρεπε να αντιμετωπίσει καταγγελίες που αφορούσαν το απότομο κλείσιμο επιχειρήσεων ηλεκτρονικού εμπορίου, γεγονός

που απαιτούσε τη σύνταξη πορισμάτων και τον συντονισμό με τις δικαστικές αρχές. Επιπλέον, στον τομέα των αποτελεσμάτων των τηλεπικοινωνιών, οι διενέξεις μεγάλης μερίδας πολιτών με τις εταιρείες που αφορούσαν την κατάργηση των εκπτώσεων στον ηλεκτρονικό λογαριασμό και των ρητρών αναπροσαρμογής των τιμών απαιτούσαν από τον Συνήγορο να παρέμβει σε ρυθμιστικές διαβουλεύσεις (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

Αυτές οι ολοένα και πιο πολύπλοκες υποθέσεις απαιτούν σημαντικό χρόνο και εμπειρογνωμοσύνη, επιβαρύνοντας περαιτέρω τους ήδη περιορισμένους πόρους της Αρχής. Η ανάγκη για λεπτομερείς έρευνες και εμπεριστατωμένη νομική τεκμηρίωση, ιδίως για γραπτά πορίσματα και συστάσεις, αυξάνει τον λειτουργικό φόρτο (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.4. Δυσκολία προσαρμογής στον Ψηφιακό μετασχηματισμό

Η ταχεία στροφή προς το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις ψηφιακές συναλλαγές έχει οδηγήσει σε νέες προκλήσεις για την προστασία των καταναλωτών. Πάνω από το 34% των καταγγελιών το 2023 σχετίζονταν με το ηλεκτρονικό εμπόριο και το εμπόριο μέσω κινητών τηλεφώνων, αναδεικνύοντας ζητήματα όπως η μη παράδοση αγαθών καθώς και οι παραπλανητικές πρακτικές. Ενώ ο Συνήγορος εισήγαγε ηλεκτρονικές φόρμες υποβολής καταγγελιών για τον εξορθολογισμό της διαδικασίας υποβολής καταγγελιών, η μετάβαση αυτή απαιτούσε σημαντικές προσαρμογές. Παρόλο που το νέο σύστημα υιοθετήθηκε από το 70% των πολιτών, η αλλαγή αυτή ανέδειξε την ανάγκη για βελτίωση της ψηφιακής υποδομής και αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.5. Γεωγραφικές και Δημογραφικές Ανισότητες

Η ετήσια έκθεση του 2023, σημειώνει ότι το 74% των καταγγελιών προέρχονται από μητροπολιτικές περιοχές όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, αφήνοντας τους καταναλωτές στις αγροτικές περιοχές ή στις περιφέρειες να υποεκπροσωπούνται. Η ανισότητα αυτή μπορεί να οφείλεται στην άνιση πρόσβαση στην πληροφόρηση σχετικά με τις υπηρεσίες του Συνηγόρου ή σε τεχνολογικά εμπόδια στις λιγότερο αστικοποιημένες περιοχές. Επιπλέον, η δημογραφική ανισορροπία στους αναφέροντες - 55,8% άνδρες έναντι 44,2% γυναίκες - υποδηλώνει ότι απαιτείται περαιτέρω προβολή

για να εξασφαλιστεί ισότιμη πρόσβαση σε διάφορες ομάδες καταναλωτών (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.6. Οικονομικές Πιέσεις και η Δυναμική της αγοράς

Οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες καταναλωτές, οι οποίες επιδεινώνονται από τον πληθωρισμό και τις παρατεταμένες επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19, έχουν εντείνει τις αντιπαραθέσεις σε τομείς όπως η ενέργεια και η υγειονομική περίθαλψη. Παρόλο που ο Συνήγορος υποστήριξε με επιτυχία νομοθετικά μέτρα, όπως η αναστολή της εφαρμογής των ρητρών προσαρμογής στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος, οι προσπάθειες αυτές αποκαλύπτουν τις συνεχιζόμενες προκλήσεις στη ρύθμιση των πρακτικών των παροχών ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και των νοικοκυριών σε περιόδους οικονομικής αστάθειας (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.3.7. Διασυνοριακές Προκλήσεις

Ως μέρος του δικτύου του Ευρωπαϊκού Κέντρου Καταναλωτών, ο Συνήγορος χειρίζεται επίσης διασυνοριακές καταγγελίες. Οι υποθέσεις αυτές, οι οποίες αφορούν προμηθευτές σε άλλες χώρες της ΕΕ, παρουσιάζουν μοναδικές και ιδιαίτερες προκλήσεις λόγω των διαφορών στα νομικά πλαίσια και της πολυπλοκότητας της δικαιοδοσίας. Παρόλο που ο Διαμεσολαβητής επέλυσε επιτυχώς πάνω από το 53% αυτών των υποθέσεων, ο συντονισμός που απαιτείται με άλλους φορείς εναλλακτικής επίλυσης διαφορών αυξάνει τον φόρτο εργασίας και παράλληλα τις προκλήσεις (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2023).

4.4. Κοινές Προκλήσεις για τις τρεις εξεταζόμενες Ανεξάρτητες Αρχές

Παρά τις διακριτές αρμοδιότητες και τα λειτουργικά πεδία του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και του Συνηγόρου του Καταναλωτή, οι εν λόγω ανεξάρτητες αρχές αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις που ενίοτε εμποδίζουν την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Οι πρωταρχικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές ανεξάρτητες αρχές, όπως η ανεπάρκεια πόρων, η κανονιστική δέσμευση και

καμιά φορά η περιορισμένη προσέγγιση/εμπιστοσύνη του κοινού, αναδεικνύουν την ανάγκη για στρατηγικές και καθοριστικές μεταρρυθμίσεις.

Πιο αναλυτικά, ο περιορισμός των ήδη περιορισμένων πόρων αποτελεί ένα επαναλαμβανόμενο ζήτημα, τόσο σε προσωπικό όσο και σε χρηματοδότηση, υπονομεύοντας την ικανότητά τους να διαχειρίζονται τον αυξανόμενο φόρτο εργασίας και να εφαρμόζουν τις απαραίτητες βελτιώσεις. Μια άλλη κοινή πρόκληση είναι η πολυπλοκότητα των αντίστοιχων επιχειρησιακών πλαισίων τους, η οποία συχνά οδηγεί σε διαδικαστικές ανεπάρκειες και καθυστερήσεις.

Επιπλέον, η τεχνολογική προσαρμογή αναδεικνύεται σε κρίσιμο ζήτημα, καθώς και οι τρεις αρχές πρέπει να αντιμετωπίσουν ταχέως εξελισσόμενα ψηφιακά τοπία που απαιτούν ιδιαίτερη υποδομή και εμπειρογνωμοσύνη. Η διαφάνεια και η εμπιστοσύνη του κοινού, αν και βασικές αρχές για αυτά τα θεσμικά όργανα, τίθενται επίσης κατά καιρούς σε κίνδυνο λόγω εξωτερικών επιρροών ή αντιληπτών ανεπαρκειών στις διαδικασίες τους. Η αντιμετώπιση αυτών των συστημικών ζητημάτων απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες, αυξημένες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις πολιτικής για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτές τις αρχές.

Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία αξιολογεί κριτικά την εξέλιξη, τη λειτουργικότητα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Ανεξάρτητες Αρχές (ΑΑ) στην Ελλάδα, με σκοπό τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητάς τους στην αντιμετώπιση των σύγχρονων απαιτήσεων διακυβέρνησης. Εντός της ανάλυσης, τονίζεται ότι, ενώ οι εν λόγω θεσμοί έχουν εισαγάγει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη ρυθμιστική εποπτεία και τη διοικητική αποτελεσματικότητα, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά εμπόδια, περιορίζοντας τη βέλτιστη λειτουργικότητά τους. Στα δύο τελευταία κεφάλαια παρουσιάζονται τα βασικά ευρήματα από τις πιο πρόσφατες ετήσιες εκθέσεις τριών Ανεξάρτητων Αρχών, αξιολογώντας συμπερασματικά την αποτελεσματικότητα τους, τις προκλήσεις που συναντούν και προτείνονται λύσεις για τη μελλοντική τους εξέλιξη και λειτουργία.

Η ίδρυση των Ανεξάρτητων Αρχών σηματοδότησε μια καίρια αλλαγή στην ελληνική δημόσια διοίκηση. Διαχωρίζοντας τις ρυθμιστικές λειτουργίες από την πολιτική επιρροή, οι εν λόγω φορείς προώθησαν τη διαφάνεια, την αμεροληψία και την εμπειρογνωμοσύνη. Η συμβολή τους στη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην προώθηση της ανταγωνιστικότητας της αγοράς και στη διασφάλιση της λογοδοσίας υπογραμμίζει περαιτέρω τη σημασία τους στο σύγχρονο διοικητικό περιβάλλον και στη Νέα Δημόσια Διοίκηση (new public management).

Πρωταρχικά, αξίζει να αναφερθεί πως οι Ανεξάρτητες Αρχές έχουν βελτιώσει την εμπιστοσύνη του κοινού στη διακυβέρνηση, δημιουργώντας συστήματα που δίνουν προτεραιότητα στην αμερόληπτη λήψη αποφάσεων. Οι ΑΑ που αναλύθηκαν, όπως το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχουν αποδείξει την ικανότητά τους να διασφαλίζουν δίκαιες διαδικασίες πρόσληψης και να προστατεύουν τα προσωπικά δεδομένα, αντίστοιχα, αντανακλώντας τη δέσμευση στις δημοκρατικές λειτουργίες. Ακόμη, η ικανότητα των ΑΑ να χειρίζονται πολύπλοκα και εξελισσόμενα ζητήματα, όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής στην ψηφιακή εποχή και τα δικαιώματα των καταναλωτών σε μια οικονομία που βασίζεται όλο και περισσότερο στο ηλεκτρονικό εμπόριο, αναδεικνύει τη σημασία τους στη σύγχρονη διακυβέρνηση. Επιπροσθέτως, ο Συνήγορος του Καταναλωτή, έχει μεσολαβήσει αποτελεσματικά σε διενέξεις και διαφορές που προκύπτουν από την εξέλιξη της τεχνολογίας και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη δυναμική της αγοράς.

Ακολούθως, η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατέστησε αναγκαία την υιοθέτηση ΑΑ για τη διασφάλιση της κανονιστικής συμμόρφωσης και της απελευθέρωσης της αγοράς. Οι φορείς αυτοί διευκόλυναν την προσαρμογή της χώρας στις πολιτικές που καθοδηγούνται από την ΕΕ, προωθώντας τον οικονομικό εκσυγχρονισμό και την ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα.

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των Ανεξάρτητων Αρχών περιορίζεται από συστημικές προκλήσεις οι οποίες είναι ιδιαίτερα εμφανείς στον ελληνικό χώρο, όπως ο περιορισμός των πόρων, η αναποτελεσματικότητα των διαδικασιών και η σε ένα βαθμό πολιτική παρέμβαση σε συγκεκριμένα πλαίσια. Οι πολύπλοκες διαδικασίες πρόσληψης του ΑΣΕΠ και η υποχρηματοδότηση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα αποτελούν παραδείγματα των λειτουργικών εμποδίων που υπονομεύουν το πλήρες δυναμικό και τις δυνατότητες τους. Επιπλέον, ο εθελοντικός χαρακτήρας της συμμόρφωσης με τις συστάσεις φορέων, όπως ο Συνήγορος του Καταναλωτή, περιορίζει την ικανότητά τους να επιβάλλουν αποτελεσματικά τις αποφάσεις τους, με αποτέλεσμα πολλά αιτήματα να μην ικανοποιούνται.

Η αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ζητημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ανεξάρτητες Αρχές απαιτεί τόσο συστημικές όσο και διαρθρωτικές παρεμβάσεις. Για παράδειγμα, η λειτουργία των Ανεξάρτητων Αρχών δυσχεραίνεται πολλές φορές από τους ανεπαρκής οικονομικούς πόρους και την στελεχιακή υποστελέχωση, παρεμποδίζοντας την ικανότητά τους να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους. Μια λύση θα ήταν η αύξηση των κυβερνητικών επενδύσεων σε ανθρώπινους και τεχνολογικούς πόρους, όπου θεωρείται επιτακτική ανάγκη για την ενίσχυση της ικανότητάς των ΑΑ να διαχειρίζονται πολύπλοκα ρυθμιστικά περιβάλλοντα. Επιπλέον, ο ραγδαίος ρυθμός του ψηφιακού μετασχηματισμού καθιστά αναγκαίο τον παράλληλο εκσυγχρονισμό των Ανεξάρτητων Αρχών. Η επέκταση της ψηφιακής υποδομής, η βελτίωση της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας για τη συμμετοχή του κοινού χωρίς περιορισμούς και η υιοθέτηση προηγμένων εργαλείων ανάλυσης δεδομένων είναι υψίστης σημασίας για τη μελλοντική αποτελεσματικότητά τους.

Επιπροσθέτως, η ενίσχυση της αυτονομίας των Ανεξάρτητων Αρχών μέσω βελτιωμένων νομικών πλαισίων είναι απαραίτητη. Η μείωση της πολιτικής επιρροής στους διορισμούς ανώτερων στελεχών στο δημόσιο τομέα και η εξασφάλιση νομικά δεσμευτικών εξουσιών για την επιβολή αποφάσεων μπορούν να ενισχύσουν την

ανεξαρτησία και την αξιοπιστία τους. Η ενίσχυση των προσπαθειών προσέγγισης πληθυσμιακών ομάδων που δεν εξυπηρετούνται επαρκώς, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, είναι σημαντική. Οι δράσεις δημόσιας εκπαίδευσης και η πολύγλωσση υποστήριξη μπορούν να γεφυρώσουν το χάσμα προσβασιμότητας και να προωθήσουν την ισότιμη πρόσβαση σε αυτά τα θεσμικά όργανα. Τέλος, ο βελτιωμένος συντονισμός μεταξύ των ελληνικών ΑΑ και των διεθνών αντίστοιχων τους μπορεί να ενισχύσει τη ρυθμιστική συνοχή. Η συμμετοχή σε παγκόσμια και ευρωπαϊκά δίκτυα μπορεί να συμβάλει στην εναρμόνιση των πρακτικών και στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας, ιδίως όσον αφορά την αντιμετώπιση διασυνοριακών διαφορών.

Για να παραμείνουν αποτελεσματικές σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο διακυβέρνησης, οι Ανεξάρτητες Αρχές πρέπει να προσαρμόζονται στις νέες τάσεις και προκλήσεις για να διασφαλίσουν τη σκοπιμότητα και τον αντίκτυπό τους. Η ενίσχυση των πλαισίων διακυβέρνησης είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς απαιτούνται ισχυροί μηχανισμοί λογοδοσίας για την εξισορρόπηση της ανεξαρτησίας τους με τη δημοκρατική εποπτεία. Οι τακτικές κοινοβουλευτικές εκθέσεις και οι ανεξάρτητοι έλεγχοι μπορούν να βελτιώσουν τη διαφάνεια και να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη του κοινού σε αυτές και σε αυτό που πρεσβεύουν. Τα μέτρα αυτά όχι μόνο ισχυροποιούν τη νομιμότητα των ΑΑ αλλά και προστατεύουν από την αναποτελεσματικότητα.

Συνεπώς, η ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού είναι κρίσιμη. Οι Ανεξάρτητες Αρχές πρέπει να επιδεικνύουν με συνέπεια αμεροληψία και λειτουργική αποτελεσματικότητα για να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη στους ελληνικούς δημόσιους θεσμούς. Ιστορικά, ζητήματα όπως η διαφθορά και η αναποτελεσματικότητα έχουν υπονομεύσει την αντίληψη του κοινού για τη διακυβέρνηση και τις διαδικασίες του δημοσίου. Τηρώντας τις αρχές της δικαιοσύνης και παρέχοντας μετρήσιμα αποτελέσματα, οι θεσμοί αυτοί μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτές τις αντιλήψεις, δημιουργώντας μια κουλτούρα διακυβέρνησης που βασίζεται στην ακεραιότητα και την εμπιστοσύνη.

Καθώς η παγκοσμιοποίηση συνεχίζει να αναδιαμορφώνει την οικονομική και κοινωνική δυναμική, οι Ανεξάρτητες Αρχές πρέπει να καινοτομούν στις ρυθμιστικές πρακτικές τους για να αντιμετωπίσουν νέους τομείς και αναδυόμενες τεχνολογίες. Τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η βιοτεχνολογία αποτελούν νέα πεδία που απαιτούν προληπτικά και εξειδικευμένα ρυθμιστικά πλαίσια. Υιοθετώντας προσαρμοστικές και προληπτικές στρατηγικές, οι

αρχές αυτές μπορούν να διασφαλίσουν ότι η Ελλάδα θα παραμείνει ανταγωνιστική σε μια ολοένα και πιο διασυνδεδεμένη παγκόσμια οικονομία, προστατεύοντας παράλληλα τα δημόσια και περιβαλλοντικά συμφέροντα.

Επιπλέον, η περιβαλλοντική και κοινωνική ευθύνη πρέπει να ενσωματωθεί στο επιχειρησιακό ήθος των Ανεξάρτητων Αρχών. Η αντιμετώπιση της βιωσιμότητας και της συμμετοχικότητας θα επιτρέψει σε αυτούς τους φορείς να ανταποκριθούν στις ευρύτερες κοινωνικές απαιτήσεις της σύγχρονης διακυβέρνησης. Ενσωματώνοντας πράσινες πρακτικές και δίνοντας προτεραιότητα στην ισότητα στα πλαίσιά τους, μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στις παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η εξέλιξη αυτή όχι μόνο ευθυγραμμίζεται με τις διεθνείς τάσεις, αλλά διασφαλίζει επίσης ότι οι Ανεξάρτητες Αρχές θα λειτουργούν ως καταλύτες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την πρόοδο χωρίς αποκλεισμούς.

Εν κατακλείδι, η ίδρυση Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα συνέβαλε καθοριστικά στον εκσυγχρονισμό του διοικητικού και ρυθμιστικού πλαισίου της χώρας. Ενώ η συμβολή τους είναι σημαντική, η αντιμετώπιση των επίμονων προκλήσεων είναι απαραίτητη για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητάς τους. Μέσω στοχευμένων μεταρρυθμίσεων και στρατηγικών εξελίξεων, οι θεσμοί αυτοί μπορούν να εδραιώσουν τον ρόλο τους ως αμερόληπτοι, αποτελεσματικοί και προσαρμοστικοί μηχανισμοί στο οικοσύστημα διακυβέρνησης της Ελλάδας, ευθυγραμμιζόμενοι τόσο με τις εθνικές προτεραιότητες όσο και με τα παγκόσμια πρότυπα. Η επιτυχία τους θα εξαρτηθεί τελικά από την ικανότητά τους να συνδυάζουν την ανεξαρτησία με τη λογοδοσία, διασφαλίζοντας ότι θα συνεχίσουν να εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον σε έναν ολοένα και πιο σύνθετο και διασυνδεδεμένο κόσμο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αντωνόπουλος, Α. 2008. *Ανεξάρτητες διοικητικές αρχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Αντωνόπουλος Μ. 1995. *Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές.* Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Βενιζέλος, Ε. 2008. *Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές στη σύγχρονη Δημοκρατία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Βενιζέλος Ε. 2002. *Οι ανεξάρτητες αρχές μετά την αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος του 1975/1986/2001*. Evenizelos.gr. https://evenizelos.gr/speeches/conferences-events/conferencespeech2002/638-197519862001.html

Βουλή των Ελλήνων. Άρθρο 101Α: (Ανεξάρτητες αρχές). https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-105/

Βουλή των Ελλήνων 2003. Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις. Από τα επίσημα πρακτικά της ΝΑ' 14 Ιανουαρίου 2003, Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής. https://www.hellenicparliament.gr/praktika/synedriaseis-olomeleias?sessionRecord=cb022618-3222-48a8-af8e-11e3f3d9ec4a

Βουλή των Ελλήνων. 2010. Από τα επίσημα πρακτικά της ΡΞΔ, 13η Ιουλίου 2010, Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής, στην οποία ψηφίστηκε το παρακάτω σχέδιο νόμου: Περί ιδρύσεως ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=65df9428-924c-47d9-8f94-ede8beacafdf

Δελλή, Γ. 2020. *Ρυθμιστική αναρχία. Η χαοτική οργάνωση των ρυθμιστικών αρχών στην Ελλάδα*. ΘΠΔΔ 11/2020.

Δερβιτσιώτης, Ά. 2008. *Σύνταγμα της Ελλάδας 1975 1986 2001.* Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Δίελλας, Γ. & Λαμπροπούλου, Μ. (2022) *Οι Ανεξάρτητες Αρχές*. σε Δ. Α. Σωτηρόπουλος και Β. Νταλάκου (επιμ.) Το σύγχρονο διοικητικό σύστημα στην Ελλάδα, σ. 195-216. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Δίελλας, Γ. (2021) *Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών: Μεταξύ πληροφόρησης και λογοδοσίας*. Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου. Τομ. 65, Τεύχος 2ο. σ. 342-349.

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων. Ανεξάρτητη Αρχή. Επίσημη Ιστοσελίδα. https://www.eett.gr/

Επιτροπή Ανταγωνισμού. Ανεξάρτητη Αρχή. Επίσημη Ιστοσελίδα. https://www.epant.gr/ea/stratigiko-sxedio.html

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Ανεξάρτητη Αρχή. Επίσημη Ιστοσελίδα. http://www.hcmc.gr/

Ετήσια Έκθεση, Ανεξάρτητης Αρχής: ΑΣΕΠ. 2023. https://info.asep.gr/node/75287

Ετήσια Έκθεση, Ανεξάρτητης Αρχής: Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. 2022. https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/etisies-ektheseis/etisia-ekthesi-2022

Ετήσια Έκθεση, Ανεξάρτητης Αρχής: Συνήγορος του Καταναλωτή. 2023. https://www.lawspot.gr/nomika-nea/i-etisia-ekthesi-toy-synigoroy-toy-politi-gia-2023

Ζύγουρα, Ο. 1992. *Δικαιώματα των πολιτών έναντι της Διοικήσεως.* Ελληνική Δικαιοσύνη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Ηλιάδου Α. 2010. *Η διείσδυση του δημοσίου δικαίου στη ρύθμιση αγορών δικτύου.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Καραχάλιου, Α. 2020. *Το ζήτημα της ανεξαρτησίας και λειτουργικότητας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ).* Ιδρυματικό Καταθετήριο Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας Το ζήτημα της ανεξαρτησίας και λειτουργικότητας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων.

Κουλούρης Ν. 1993. *Οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές: τα αλλοδαπά πρότυπα και τα ημεδαπά κακέκτυπα.* Διοικητική Δίκη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

LawSpot. 2019. Άρθρο 101Α - Σύνταγμα της Ελλάδος - Ανεξάρτητες αρχές. https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/syntagma-tis-ellados/arthro-101a-syntagma-tis-ellados-anexartites

Μακρυδημήτρης Α. & Πραβίτα Μ. Η. 2012. *Δημόσια διοίκηση : στοιχεία διοικητικής οργάνωσης.* Έκδοση 5η . Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Μαυρομούστακου, Η. 2021. *Σύγχρονες Μορφές Διοίκησης. Μια θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών: η ελληνική περίπτωση*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Μαυρομούστακου, Η. 2012. *Οι διαδρομές από την αμφισβήτηση στην καθολική αποδοχή μίας νέας μορφής διοίκησης: οι ελληνικές ανεξάρτητες αρχές*. Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Μπέσιλα – Μακρίδη, Ε. 2005. *Ο έλεγχος της διοίκησης: το δικαίωμα της αναφοράς στις Αρχές, οι Ανεξάρτητες Αρχές (Ν. 3051 / 2002) & ο Συνήγορος του Πολίτη.* Τόμος Ι. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Μπέσιλα- Μακρίδη, Ε. & Ρομπόκου- Καραγιάννη, Α. 2011. *Οι Ανεξάρτητες Αρχές (Ν.3051/2002).* Σημειώσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΠΜΣ Νομική και Διοικητική Επιστήμη Κατεύθυνση: Δημόσια Διοίκηση-Δημόσιο Μάνατζμεντ Μάθημα: Συστήματα ελέγχου της Διοίκησης.

Παναγιωτόπουλος, Χ. 2010. *Ανεξάρτητες Αρχές.* Εργασία για το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας. Επίσημη Ιστοσελίδα. https://www.rae.gr/

Σπηλιωτόπουλος, Ε. 2022. *Εγχειριδίου Διοικητικού Δικαίου*. Τόμος 2ος. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Συνήγορος του Πολίτη, Ανεξάρτητη Αρχή. Επίσημη Ιστοσελίδα. Αποτίμηση του έργου της Αρχής για το 2001. https://old.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports&yearFilter=2001

Συνήγορος του Πολίτη, Ανεξάρτητη Αρχή. Επίσημη Ιστοσελίδα. Αρμοδιότητες. https://old.synigoros.gr/?i=stp.el.responsibilities

Σωτηρόπουλος Β. 2007. Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Τάχος, Α. 2008. *Ελληνικό διοικητικό δίκαιο*. 9η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Τσιφτσόγλου, Α. 2015. *Δημόσια Ασφάλεια και Ιδιωτικότητα. Το αποτύπωμα μιας διελκυστίνδας.* Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Τζώνος, Θ. (2010). *Οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ξενόγλωσση

Psychogiopoulou, E. & Anagnostou, A. 2011. *Does media policy promote media freedom and independence?* European Commission. Διαθέσιμο στο: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/35248283/Greece-libre.pdf?1414058091=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DDoes_media_policy_promote_media_freedom.pdf&Expires=1729857964&Signature=eZPKKOJJH5YB21mI6DkQDp4i8WUEkxlUPgcaFGun81UKGxnTCjY74Nmj3ogvIxdz8-uAgPO6I4bIgzuLkRrr2jfdpt3MUwFVGtEeHfjIccjnNdFeedtZiqlNKU3d~bf~vtLulW1QWNPTtEb8G5NfZIUbDblAZWjQbZ9SF~gDUrn4fJuRRlHM1kQDZo9N486S6N9UKt88J6UeKti~ZUm62LdKqO6~Jo8WD6-TlqiwEcbDD14WcQ-74yKhwmTx518Haa49-yVX4hTY0zDz3RkXq2ICwhIKl0rOj4J6M58jiHu5GVAQmfwOv1gio7qIRyoGgS17JRYSwbHvB5BGlq6L8Q__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
Ημερομηνία Πρόσβασης: 29 Νοεμβρίου 2024.